

elkar

50
urte

UDA 2022
68. ZENBAKIA

www.elkar.eus

ERIKA LAGOMA ESTITXU FERNANDEZ

M
ama* eme* ume*

+

MIKEL SANTIAGO

Entre los muertos cierra la trilogía de Illunbe

MEGAN MAXWELL

¿Y si lo probamos...?, literatura romántica sin prejuicios

IZEN PROPIOAK:

Arantxa Urretabizkaia · Santi Leoné · Asel Luzarraga · Anjel Lertxundi · Begoña Pro · Pello Lizarralde · Irati Jiménez · Antton Olariaga · Gema Lasarte · Ramón Bustamante · Etxekalte · Habi · Eider Eibar

EGIN HARPIDETZA!

ETA JASO ELKAR DENDETAN
ERABILTZEKO 10€-KO BONOA!

**Irria aldizkaria ezagutu nahi duzu eta
oraindik ez zara harpide?**

Bete www.irrienlagunak.eus webgunean
topatuko duzun formularioa eta azken bi
aleak jasoko dituzu deskargatzeko moduan.

**URTEAN
49€**

HARPIDETZA EGITEKO AUKERAK:

Telefonoz: (0034) 943 304 332 zenbakira deituz
E-posta: harpidetza@irrienlagunak.eus helbidera
idatziz.

www.irrienlagunak.eus/harpidetza-n izena emanaz.

Baliatu gure eskaintza berezia eta jaso urtean iRRiAren 10 ale etxeen!!

EIDER EIBAR

Kultura sarean

Jarrai gaitzazu gure sare sozialetan

@elkar

elkar_taldea

elkarTaldea

postdata.elkar.eus

elkar

www.elkar.eus

elkar
liburu-dendak

ALGORTA (GETXO)
Telletxe 11
94491 66 16

BAIONA
Gouverneurs 9
559593514

BASAURI
Dr. Jose Garai 11
94261384

BILBO
Licenciado Poza 14
94443 4708

Iparragirre 26
944240228

Bergara 6
943 42 63 50

Apraiztarrak 1
Campus
945141670

IRUN
Colon pasealekua 8
943 63 1726

Leire 9
948175538

ARRASATE
Erdikokale 14
943 79 78 29

BARAKALDO
Merindad de Uribe
944372276

BERGARA
Ibargarai 7
943 764050

ZAMUDIOKO
ataria Zazpikale
944161450

DONOSTIA
Fermin Calbeton 21
943 42 00 80

GASTEIZ
San Prudencio 7
945 14 45 01

HERNANI
Kale Nagusia 30
943 55 15 37

IRUÑEA
Comedias 14
948224167

TOLOSA
Arostegieta z/g
943 673533

Penguin
Random House
Grupo Editorial

EDICIONES

LIMITADAS

BUENO BONITO BOLSILLO

6'95
€

ERIKA LAGOMA ETA ESTITXU FERNANDEZ

M
ama* eme* ume*
Erika Lagoma
Estitxu Fernandez
ELKAR

Zenbat m txiki kabitzen dira M handi batean?

M handiaren tamainaren arabera, eta gurea infinituaren lagin bat da. Milioi bat izan zitezkeen, baina 13 dira. 13 ahots, 13 bizipen: erditu direnak eta ez direnak, ama ez izatea aukeratu dutenak, ama bakarrak, banatu diren amak, adopcio-bidezkoak, amamak, etorkinak, ama lesbianak... Agertzen da amatasuna eta eritasuna, indarkeria matxista, indarkeria obstetriko, migrazioa, osasun mentaleko arazoak... Agertzen dira galerak: galduztako umeak eta doluak. Eta bi aita. Ez gaude denak, kabitzen ez garelako. Ama batekin egoten garen aldiro, liburuan egon behar zuela iruditzen zaigu.

M letra larria gorantz begira dauden bi bularizan daitezke, edo denboraren igaroan elkarren

ondoan mantenduko diren bi mendi: ama eta umea. Zer da, zuentzat, M?

M da ama, eme, ume, maitasun, mamu, min... Errusiar mendi bat, goiti-beheit doana eta bizi garen artean akerarik ez duena. M da mintza. Mintz anitzek zeharkatzentzut amaren gorputza. Generoa, etnia edo klasea bezalako kategoriek. Sexualitateak, giza harremanek, komunitateak, jendartea. Baina ez bakarrik mintz kulturnak, baita biologiak eta psikologiak ere.

M dira amon ahotsak, amatasunaren eta feminismoaren arteko harreman gatazkatsua gainditzeko ezinbertze-koak. Egituraz bateraezinak omen dira amatasuna eta emakumearen garapena, eta hor errrotu gara, ikusi beharrean bertzelako amatasunak nola eraiki.

Amatasunei kantatuz eta gorputzetatik dantzatuz, *Mama* eme* ume idatzi dute Erika Lagomak (Lesaka, 1981) eta Estitxu Fernandzek (Lesaka, 1975). Umetoki, mamitu, emekiro, maitasun, emagin, momentu, eman, magal, emozio, mundu... Gauza asko ahoskatu ditzake *m* letrak: hainbat leku magiko, zenbait bizipen, hurbileneko pertsonak, animalia diren gorputzak, prozesuren bat edo beste...**

Juan Gómez Bárcena Lo demás es aire

La biografía sentimental de todo un país a través de la historia de un pequeño pueblo

 Seix Barral

Kontaiguzue liburua sortzeko bide hori nolakoa izan den, bide horretan lagun izan nahi dugu eta. Durangoko V. Jardunaldi feministetan hasi genuen bidea, 2019ko azaroan. Hiru egunetan izan ziren dozenaka elkarguneetan, amatasunaren inguruko tailer bakarra izan zen. Gela ttiki bat amaz betea, ama anitz kanpoan ezin sartu. Bakardadea, epaiketa eta kulpak aipatu zuten anitzek, baita amatasunak feministago eta antikapitalistago egin izana ere. Eta eredu gabeziak sortutako iruzur sentsazioa ia denek. Bizipenei ahotsa emateko beharra berretsi genuen, eta hortik dator liburua.

Guk biok maiz konpartitu dugu gure amatasuna, bizen zeharo desberdinak izan ditugu, baina emozionalki elkar sostengutu dugu momentu kritikoetan, nahiz eta bat Durangon bizi eta bertzea Donostian. Horrek anitz elkartu gaitu, bagenekien lan hau elkarrekin egin nahi genuela eta elkar zaintza izanen zela oinarria.

Markoa prestatu genuen aurrena, eta kotxean sartu gerro. 13 euskal herri, hiri. 13 pertsona, 13 errealtitate eta bizen. Zeharkatu gaitzute denek. Ikasi dugu guziekin. Zinez eskertuta gaude. Elkarrizketak narrazio bihurtzen prozesua eterri zen gero. Transkribaketa, eta findu, findu, eta gehiago findu.

Bakoitzaren indargune eta ahulguneak zein ziren ikusi dugu, eta ohartu gara izugarri osagarriak garela. Zaintza eta lankidetza izan dira lanerako bi zutabe nagusiak.

Amatasun feministek hartu dute ahotsa eta gorputza liburu honetan. Zergatik plurala, eta ez singularra?

Bizipenak anitzak direlako, amak eta feministak anitzak garen bezala. Plurala elkarrekin pentsatu eta eraikiten da. Bagaude ama feministak, baina badaude amatasun feministak? Ezagarritza lortuko bagenu ere, ez litzateke molde mugiezina izango; singulara jantzi estuegia da. Norberarena ez bada kabitzen, ideologia ez baina dogma litzateke. Amatasunaren inguruko ikuspegi dogmatikoak badakigu nora kondenatzten gaituzten: idealizazioet betetako eta eskubidez hustutako muturretarra. Mutur horiek zalantzan paratzen dituzten artesietan daude amatasun feministak.

Politikotasunetik hitz egin arren, bizitzari abesten diote ahotsek.

AZALEKO ETA BARRUKO ARGAZKIA: ANDER GILLENEA

Bizitza eta egunerokoak politikoak direlako. Ez luke zentzurik amatasuna(k) politizatzeak bizitzari begiratu gabe, bizenpenak entzun gabe. Eta, beraz, galdera ezinbertzekoa da: zer da bizitza? Zer behar du bizitzak garatzeko? Erantzunak topatzeko, ezin zaie bizitza ekartzen duten gorputzei eta bizitzaren hasierari ez ikusiarena egin.

Aitorrtu behar dizuet liburu honen bila nentilela aspaldi. Irakurri gura zenuten liburua idatzi duzue?

Bai kategorikoa. Marko soil batetik abiatu ginen, profilak marraztu genituen, baina ez geniekien elkarritzetakek zer kontatuko zigutzen. Narrazio bakoitza matrioxka bat izan da, panpinatxo bat zabaldu eta bertzea azaltzea, behin eta berriz. Sentipen horrekin abiatu ginen, eta akarben berretsi zaigu guztiz. Badakigu entziklopedia bat izan beharko lukeela, liburu bakarra izateak bere mugak dauzka. Testigantzak, testuinguruak, begiradak kanpoan uztea dakar. 13 hauek, aldiz, norberari begiratzeko parada dira: hausnartzeko, norbere istorioa berrikusteko, enpatizatzeko, zalantzan jartzeko, norberarenari eusteko, ados ez egoteko... Bertze harlauza bat da, aurrez egin diren eta eginen diren ekipenei gehitzen zaiena.

Nondik eta norantz idatzi duzue liburu hau?

Aditzeko beharretik bezainbertze, solastatzeko beharretik abiatu gara. Amon ahotsak kakofoniak dira eguneroan, etxeko paretan geratzen direnak maiz. Eta etxeko hormetan gelditzen denari badakigu zer gerta-zen zaion: ez dela existitzen. Amon ahotsa ere entzun egin behar da, bertze inork gure ahotik hitz egin gabe. Orduan izañen da posible (des)eraikitza, inposatutako amatasunak eraitsi eta bizigarriak sortzea.

Amatasun mota guztiak funtzio eta eragin sozial ukaezina daukate, aitorrtu nahi ez badiegu ere. Sistema hau, eta bizitza bera, ez da jasangarria amok doan egiten dugun lanik gabe. Pertsona guziotik zeharkatzen gaitu, izan, ez izan edo izan ezin, denok garelako norbaiten sem-alabak.

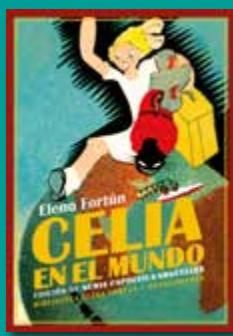
Orduan, ama izan, ez izan edo ezin izan, denontzat da liburu hau, ezta?

Bai. Paradigma sozial justuago bat amesten duen edonorentzat. Amen eta umeen bizi baldintzen inguruan eztabaidea sortzea urgentea da, gai hau feminismoaren agendan jartzea. Ea laguntzen duen horretan.

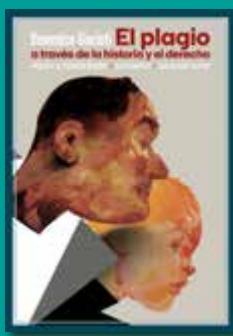
ALAINA AGIRRE

Idazlea

**EDITORIAL
RENACIMIENTO**

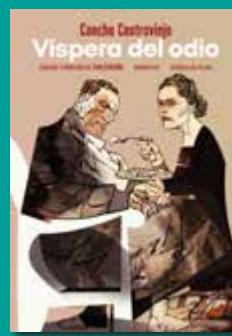
Celia seguirá siendo Celia, y sus travesuras alcanzarán nuevas cotas de ingenio. 19,90 €

Los casos más sonados de la historia en materia de «apropiación textual indebida». 24,90 €

Vuelven Guillermo Brown y Los Proscritos en una novela inédita en castellano. 17,90 €

Testimonio de los difusos límites que nos llevan a transitar del amor al odio. 19,90 €

Una de las grandes novelas de la literatura magrebí oculta hasta ahora. 19,90 €

RAMÓN BUSTAMANTE
Periodista

Proposamena

TIEMPOS REVUELTOS

Siempre he pensado que "la realidad supera a la ficción". Una novela te ayuda a fantasear, a recrearte en ese mundo que te presenta el autor casi siempre en un ambiente de intriga, misterio y sucesos más o menos morbosos. Dinero, sexo, muerte y destrucción, ansias de poder. También ensueños idílicos, retratos utópicos y descripciones paradisíacas. Todo cabe en ese género que acoge también un apartado especial para la Historia: la novela histórica. Disfruto mucho de esas lecturas. Y también me refugio con frecuencia en la poesía. Me remueve los sentimientos y me ayuda a encontrarme a mí mismo. Sin embargo, es el ensayo el que tiene mayor magnetismo en mis hábitos de lectura. Propuestas y debates sociales, políticos, económicos. Reflexiones en torno

a diferentes fenómenos históricos y su repercusión en nuestras vidas. Ahí me siento parte del relato con más intensidad, si cabe. Quizá es por eso por lo que he vuelto a recuperar un viejo y entrañable libro de juventud: *Psicología de masas del fascismo*, de Wilhelm Reich. Me impactó cuando lo leí por primera vez con apenas 20 años. Ahora, ya en periodo de madurez y se supone que con cierta acumulación de conocimientos y mayor capacidad reflexiva, sigo pensando que es una pieza clave para entendernos como individuos y como sociedad. Más aún en estos tiempos revueltos en los que, con matices, parece repetirse el esquema político, social y económico de hace cien años. Y es que, efectivamente, aquellos años veinte del siglo veinte respondían con precisión

a esta célebre frase de Antonio Gramsci: "El viejo mundo se muere. El nuevo tarda en aparecer. Y en ese claroscuro surgen los monstruos". Y da la impresión de que, de nuevo, en esas estamos. Tiempos de incertidumbre, sociedades líquidas en las que es perfectamente factible que un obrero de Marsella o París, antiguo simpatizante del Partido Comunista, se sienta atraído por los Le Pen. Y no solo en Francia, tristemente la ultraderecha parece que se abre camino en toda Europa. Y qué decir de esa ceguera, a veces consciente y voluntaria, ante el fenómeno nazi que desde Stepán Bandera está fuertemente enraizado en Ucrania. Por todo ello he vuelto a bucear en las páginas de *Psicología de masas del fascismo*. Recomendable

**PSICOLOGÍA
DE MASAS
DEL FASCISMO**
Wilhelm Reich
ENCLAVE DE LIBROS

Profila GIOCONDA BELLÍ

IDAZLE FEMINISTA

GEMA LASARTE
EHUko irakaslea

Irakurketarekin, orohar, eta literaturarekin, partikularki, harreman haundia dugunok beti gabiltza idazleen izenekin eta libruen izenburuekin dantzan. Duela gutxi norbait aipatu nizkion Gioconda Belliren *La mujer habitada* (Txalaparta, 1988) eta Tatiana Tibuleac-en *El verano que mi madre tuvo los ojos verdes* (Impedimenta, 2021) eleberriak. Biak ere nire burua irakurtzen lagundu didatenak. Nire bizitzako tenore oso diferenteei arras lotuak. Nire bi eleberririk kuttunenak. Pena bat oraindik euskarara itzuliak ez egotea. *La mujer habitadak* Ertamerikan emakume iraultzaileek bizi izan duten epikaz dihardu. Nagusiki gizonezkoen mundua den guda du erdigunean eleberriak. Badira saiakeak diferentesak gerora euskaraz argitaratu direnak gai horrekin. Leire Ibagurenaren *Laura esaten zioten*. Miren Odriozolarenen *borrokak* (Txalaparta, 2016); Svetlana Aleksievitx-en *Gerrak ez du emakume aurpegirik* (Elkar, 2017) eta Slavenca Draculic-en *Han ez banengo bezala* (Pasazaité, 2018). Gioconda Belliria itzuliz, badu beste eleberri bat oso diferentea: *Sofia de los Presagios* (Emece, 1996): magiaz bete-

© DENISE LOPEZ

rikoa, errerealismo magikora hurbiltzen gaituena, emakumeek naturarekin, fantasialarekin duten harremanaz solasten duena eta azkenik, *El pergamo de la seducción* (Seix Barral, 2005), Juana Eroa mitikoaren berrirakurketa proposamena egiten diguna. Hiru eleberriak izugarri estimatzen ditut. Niretzako Belliren lanik esanguratsuenak dira. Hiru liburuetan hiru mundu ikuskeria indartsu eskaintzen dizkigu Bellik, emakumezkoen unibertsoak, gaiajak, agendak nahiz krisialdiak begirunez tratatz. Irati Jimenezek *Begiak zabalduko zaizkizue* (Elkar, 2021) saiakeran ondo dioen bezala, feminismoaren oinarriaren dagoen baldintza saihetszina tratu onena da. Tratu onen oinarrian eraikia dago feminismoa. Beraz, horretan lagun gaitzakete idazle feministek eta Belli zerbait baldin bada feministak da, feminismoaren tresnak erabiltzen ikasi duena. Liburu feministen zeorrak ere lagungarri suerta dakiziguke. Honatx! bada tratu onen agenda udatiarra osatzen joateko idazle bat: Gioconda Belli eta izenpetu ditudan zortzi liburuak, zortziak ere feministak. On dagizuelo.

IRATI JIMÉNEZ IDAZLEA

BARREN-BARRENEAN

ABADEEN LITERATURA DIOGUNEAN ZER ESAN NAHI DUGU?

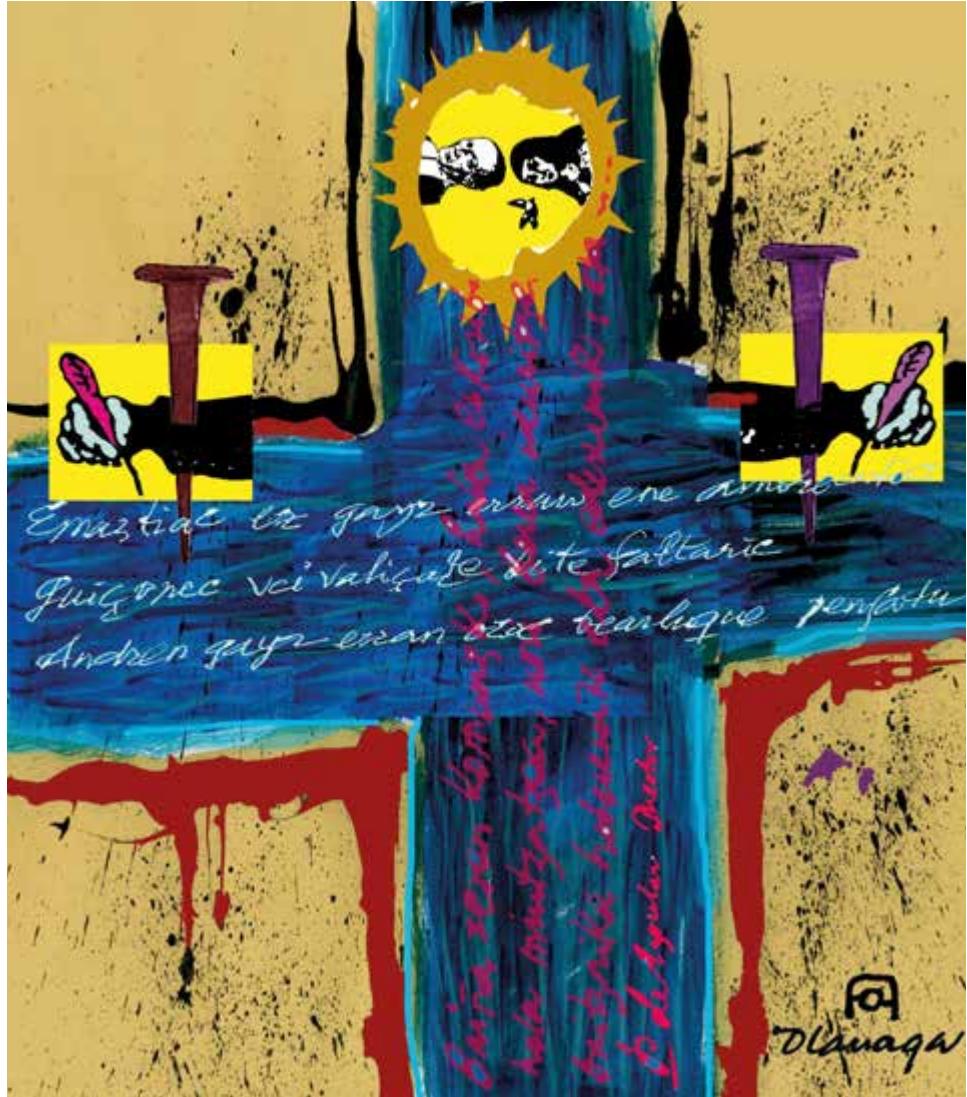
Behin eta berriz esaten dugun arren, apena diogu ezer euskal literaturari buruz abadeen literatura dela esanda, berez dena baino txikiago egiten dugun literatura honetan idazole batzuk abadeak izan direla esateaz aparte, esan nahi dut. Jonathan Swift apaiza zen, Teresa Avilakoa, moja. *Gulliverren bidaiaik* idatzi zuen lehenak, *Vivo sin vivir en mí* bigarrenak. Satira jeniala, bata; gaztelaniako poesiaren gailurra, bestea. Liburu asko eta askotarikoak idatzi dituzte apaizek, abadeek, erretooreek, mojek, sotanadunek. Eskasak, hainbat. Garaiek, beste asko.

Baina abadeena dela esatea baino okerragoa da abadeena izateagatik literatura hori ez zaigula interesatzen erabakitzera. Abadeek ezingo balute ondo idatzi izango genuke hori egiteko motiborik, baina fenomeno arraora litzateke eta ez da gertatu. Historian zehar egon dira abadeek idatzitako liburu bikain asko. Tristeza da sorginak zirelakoan zenbat emakume hil zituzten hemen, munduari *akelarre* hitza eman dion herri honetan, baina abadeenak izateagatik zenbat botako ditugun sutara, hori da orain kontua.

Anputazio horrekin zer irabazten dugun ez dakit. Eta asko galduko genuke. Literatura klasikoan Axular, gure prosistariak garaiena, deskribapenak egiten, istorioak kontatzen eta pertsonaiak sortzen, maisua; Bernart Etxepare, emakumeen orgasmoaz idatzi zuen abadea; eta Benet Gazteluzar, ahaztuta daukagun XVII. mendeko poeta miresgarria. XX. mendearren erdialdean bere garaikide-tasuna irabazi zuen literatura izatetik, ia XX. menderik gabeko literatura izatera pasako ginateke.

Izan ere, abadea izan zen Joxe Azurmendi; abadea, Xabier Amuriza; abadea, Julen Kaltzada; abadea, Gotzon Garate; abadea, Azkue. Idatzi dituzten liburuun artean zeintzuk dira abadeenak? *Hitz berdeak* (Editorial Franciscana Aranzazu, 1971)? *Zu ere bertsolari* (Elkar, 1982)? *Umezurtzen aberria* (Txalaparta, 2017)? *Izurri berria* (Elkar, 1990)? *Euskalerriaren yakintza* (Espasa-Calpe, 1942)? Abadeen literatura gaitzesten badugu Salbatore Mitxelena eta Bitiriano Gandhiaga galduko genituzke, euskaldunok modu itsusian begiratu gaituztenen deskribapen gaiztoa sinesiko genuke, herri triste bat garela sentiarazten digun etiketa gaitzesgarria.

Chaucer apaiza zen eta ez diot inoiak irakurri kritiko literario ingeles bati *Canterburyko ipuinak* inaugurala "abadeen literatura" dela. Spainian ere ez dut halakorik entzun. Zorionez, ze, niri ez zaizkit *Gongora* eta *Gracian* asko interesatzen, baina gustatzen zait *Joan Gurutzekoa* eta zer esanik ez *Fray Luis de Leon*. Errendirik miresten dut *Lope de Vega*, abadetuta edo abadetzekotan ibili zen idazole kolosalak, eta tormenturaino maite dut *Calderon de la Barca* abadea. Pena litzateke baztertzea, baita Xabier

Payárentzat ere, pentsatzen dut. Berak euskaratutako *Bizitz-a-mets monumentalean* (Alberdania, Erein, Igela, 2013) badira euskarara modu miragarrian ekarritako pentsatzek.

Abadeek eta kristauak liburuak idatzeko eskubidea dute, alegia, eta literaturan aditu izan nahi dutenek liburu horiek ezagutzeo obligazioa, beste Arte Ederretan bezala. Imajinatzen duzue norbaitek esango balu ez zaiola interesatzen Kapera Sixtinioa, abadeen kontuak direlako? Kenduko dugu *San Agustín filosofíaren historiatik?* Antropologien esparruan, euskaldunok ahaztu egingo dugu

Jose Migel Barandiaran? Eta kristautasunetik harago, zer egingo dugu Krishamurtiren pentsamendu liluragarriarekin? Eta *Martin Luther Kingen* hitzaldiekin?

"Naziaik komunistak eramatara eterri zirenean / Isilik geratu nintzen" dio poema ezagunak, "ni ez bainintzen komunitista". Egongo da pentsatuko duenik *Bertold Brechtena* dela, berari egotzi zaiolako sarritan. Baino *Martin Niemöller* apaiz luteranoak idatzi zuen. Abadeen literatura hori ere? Horregatik geratuko gara isilik abadeen liburuak eramatara datozenean? Kristauak ez garelako? Ba, ze pena, poema Brechtena ez izatea, ez?

**“Fragmentoak asko du
leihoak zabalik dituen
gelatxo batetik”**

ANJEL LERTXUNDI

**Desertua behatxuloan argitaratu
du Anjel Lertxundik Alberdaniaren
eskutik. Hainbat gairi buruzko
gogoetak bildu ditu, teselatan, eta
orain arte erakutsi gabeko alderdiak
agerrarazi.**

Liburuan diozu: «Burutik pasatu zait ez nagoela
adín txarrean *cauto* bizi eta *pericolosamente*
idazteko». Pentsakizun horren ondorioa da *De-
sertuan behatxuloa*?

Pentsakizun horren ondorioa baino gehiago, hasiera. *Cauto* bizi zure gorputza zainduz, eta *pericoloso* jardun nire lanean, arriskatuz, neuretik jardunez. Libururi ekin nio-nean, oso lauso ikusten nuen jarrera hori ez beste guztia.

**Liburuan presentzia nabarmena dute pande-
miak eta konfinamendua.**

Konfinamendua ez zitzaidan arrotza, ez zait kostatzen bakartzea, ia beti bezain libre sentitzen nintzen. Bainan alde bat zegoen: liburuan bete-betean sartu nintze-nean, mundu osoa zegoen konfinatuta. Konturatu nin-

zen konfinamenduan jende guztia zegoela gutxi-asko nire ohiko tenorean, inoiz egon ez zen tesitura batean: pentsatzen, zergatiei bueltaka, bizitzari buruzko hausnarketa egiten.

**Hainbat gai lantzen dira liburuan, besteak beste,
erlijioa.**

Dudarik ez dago erlijioak nire belaunaldia eta aurrekoak markatu zituela. Sakristia erraldoi bat zen gure gizartea. Mundu hartatik nator, asko markatu ninduen, nahiz gaur urrutit sentitzen naizen. Bainan elizaren botoreak bizirik segitzen du. Bada gizartearen parte handi bat eliza existituko ez balitz bezala bizi dena. Bainan existitzen da. Eta botere handia izaten segitzen du, gure omisioz, gorabehera guztiz laikoen kudeaketan.

Eta zahartzearen ondorioak: ajeak bezala pozak.

Oso oraingoa da zahartzaroaren guztia beltz, itsusi, dekadente ikustearena: gaurko gizartea ez du zahartzaroa maite, pandemiaren historia egiten denean seguru geldituko dela orban eskandalagarri baten moduan zahar askoren abandonua, non, eta haien babesleku omen diren zaharretxe askotan. Jaiotzen garen unetik hasten gara zahartzaren, baina gaurko gizarteari dagokionez, badirudi gaztaroak ez duela azkenik; neurri zkapokoa da gazte izaten segitzeko afana, gazte-itxura gorde berarra patetikoa bihurtzeraino; gure izaera hauskor gal-

korra onartu ezinak ez gaitu, ordea, hauskor galkorrak izatetik libratzen.

Teselaz osatuta dago liburua.

Fragmentoak asko du leihoak zabalik dituen gelatxo batetik. Airea sartu-irtenean dabil etengabe, ez dio uzten loditzen, pisutzen. Saiakerarekin zerikusia duten liburu asko kompartimendu itxiak dira, tesi baten mezulariak, zerbaiti buruzko ideia bat frogatu nahiaren emaitzak. Irakurleak jaso egiten du, eta eman oso gutxi, gaieren klabea eta garapena autorearenak direlako ia beren osoan. Testu fragmentarioetan, ordea, irakurlea askeago da, aukeratzen du testu bat, egiten du batetik beste-ra jauzi, ideien desplazamenduak eragiten ditu batetik bestera gure buruak ere egiten duen moduan...

Besterik aipatu nahi zenuke?

Arte kontuetan ere inperfekzioa dugu bidaide, gogoratzek batere kalterik ez.

DANELE SARRIUGARTE
Idazlea

Elkarritzeta osorik:
<https://bit.ly/desertuanbehatxuloa>

**Liburu baten
bila?**
Baduzu non
aukeratu

www.txalaparta.eus

txalaparta

“Quienes escribimos novela romántica hemos ido evolucionando con la sociedad”

FOTOGRAFÍA: NINES MINGUEZ

MEGAN MAXWELL

¿Y si lo probamos...? (Esencia 2022) es el título que ha elegido Megan Maxwell para su próxima novela. Está protagonizada por Verónica Jiménez, una mujer independiente decidida a no caer, una vez más, en las redes del amor romántico. Hará lo posible por lograr su cometido, pero las circunstancias no se lo pondrán fácil. Al igual que otros libros de la autora, en este también conviven las ganas de superación, el deseo, y la diversión. En grandes dosis.

¿Qué se van a encontrar quienes abran las páginas de su nuevo libro?

Se van a encontrar con una mujer muy guerrera, y con un hombre muy romántico. Pero, sobre todo, se van a encontrar con una historia de amor divertida donde el sexo tiene gran importancia. Espero que se lo pasen muy bien leyéndolo.

No es fácil escribir sobre sexo...

En todas mis novelas escribo sobre sexo. Cuando tú conoces a alguien el sexo es una cosa que deseas compartir con esa persona. Hay libros que son más eróticos que otros. Dependiendo del estilo de la novela que quiera escribir, escribo sobre sexo con más o menos caña. Sí es cierto que es complicado escribir sobre sexo, pero como ya llevo unos cuantos años en ello creo que ya le he cogido el truco.

¿Qué les diría a quienes consideran que el género romántico o erótico no alcanza la calidad de buena literatura?

Yo les diría que hay que abrir un poco la mente en todos los sentidos. La literatura no tiene por qué ser únicamente lo que esas personas consideren literatura. Una persona que lee literatura romántica puede leer más que otra persona que se decante por las novelas de asesinatos, sangre... Sobre gustos no hay nada escrito. Y hay que saber respetar todos los gustos. Es necesario tener la mente abierta y respetar.

Los prejuicios de la literatura romántica también se erigen sobre la imagen de un tipo de mujer dependiente o emocionalmente frágil, que poco tiene que ver con el perfil de mujer de sus novelas.

¿Y SI LO PROBAMOS...?
Megan Maxwell
ESENCIA

Exacto. Yo escribo sobre las mujeres del siglo XXI. Me gusta reflejar mujeres guerreras que optan por luchar aunque las cosas no sean fáciles. Sí es cierto que hace años la mujer estaba doblegada, o escondida, pero la sociedad ha ido evolucionando, al igual que hemos evolucionado quienes escribimos novela romántica.

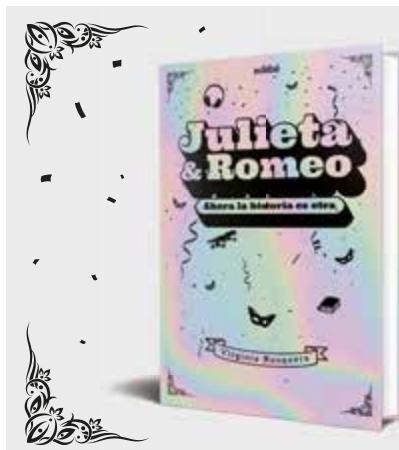
En su página web comenta cómo sus libros han llegado a cambiar las vidas de sus lectores.

Cuando empecé a escribir novelas perseguía transmitir mi visión sobre las mujeres, la superación o el empoderamiento. Pero cuando me cuentan que mis historias les han ayudado a tomar decisiones o salir de una depresión, se me sube todo para arriba, porque siento que mi trabajo sirve realmente para algo. Muchas personas me han contado que, gracias a mis historias, se han sentido muy acompañadas durante la pandemia. El saber que mi trabajo ayuda a los demás es algo muy agradable.

Es la escritora que más vende en español. ¿Cómo lo lleva?

Antes de la pandemia libreros y libreras me decían que yo era el Justin Bieber de las librerías. La verdad es que es extraño el fenómeno fan en literatura romántica y en una mujer madura como yo.

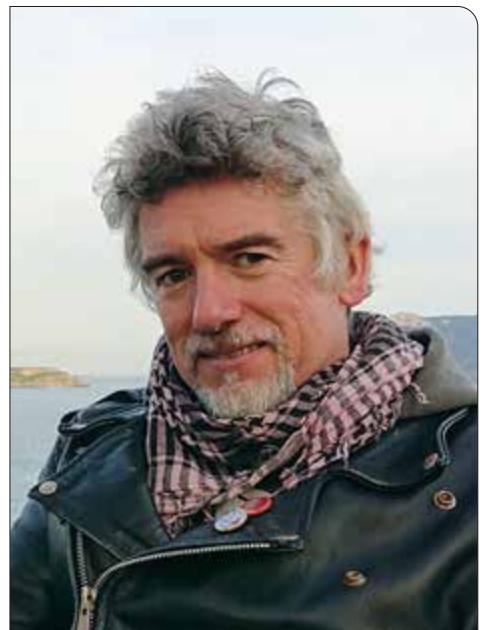
TERESA SALA
Periodista

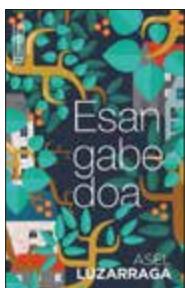
¿No está pasado de moda eso de MORIR POR AMOR?

ASEL LUZARRAGA

Asel Luzarragak bere hamahirugarren nobela aurkeztu du: *Esan gabe doa*. Sistema lehertzera datorren trilogiaren lehen ale honi erantzuten dion irakurleak, utopia klabea idatzitako orriotan aurkituko du bilbotarraren lanik oparoenetarikoa. Gauza jakina da distopia bat idatzi duenak, utopia bat idazteko grina sentitzen duela. Dena delako zeragatik. Bada, Aselek konfederazio literario horretan bere lekua merezi du eta besaulkia lortu bezain pronto molotov koktel batekin lehertzen du. Tamaina horretako odisea horizontalean, behar den adinako maila emanet, beste batzuek aspaldi askatutako *Scylla*-k gainditzen joango da.

ARGAZKIA: EKAITZ GOÑI/ETXEA

ESAN GABE DOA
Asel Luzarraga
TXALAPARTA

Liburuaren lau atalek dimentsio osoa ematen die kontatu nahi duzunari, baina *Esan gabe doa* trilogia baten lehen alea da. Amesten duzun gizarte ereduari leku egin nahi diozu?

Hala da. Askotan izan dut ideia hori buruan bueltaka, imajinatzen dudan gizarte-eredua literaturara zelan ekarri, baina ez nuen bide aproposa aurkitzen. Inoiz beste planeta batera iritsitako gizakiak aurkituko zuen zibilizazio horizontala izan dut burua, baina ideiak ez ninduen asetzan. 2009an, berriaz, Asier Serranok *Erlorugilea*

bere nobelaren eskuizkribua helarazi zidan Temukora (Txile), eta horrek piztu zidan ideiak bat egin zuen buruan nituen beste hari batzuekin. Hor hasi nintzen trilogia osatuko zutenaren piezak antolatzan.

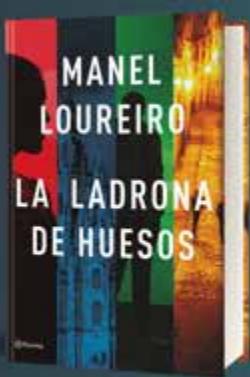
Zerk bultzatu zaitu *Esan gabe doa* idaztera? Non kokatzen da nobela berri hau zure literaturan? Esan legez, zenbait gauzak egin zuten bat halako momentu batean. Latinoamerikara iristearekin batera pentsalari anarkisten itsasoan murgildu nintzen, eta bertsoko literaturan sakontzeari ere ekin nion. Esan dai-teke Bakuninek, Malatestak, Proudhonek, Kropotkinek, Benedetti, Cortazar, García Márquez eta Allenderen hatsari heldu nahi izan ziotela ahots literario baten bila, lehenago Arenasi keinuren bat egina nion bezala. Estimular, kar, kar. Hala, hurrengo urteetan *Esan gabe doa* izango zena pixkanaka joan zen elikatzen, pasarte asko Buenos Airesen sortu ziren hurrengo urteetan, une haietan *Bioklik* idazten bainenbilen, distopia bat, eta bide distopikoaren eta gero etorriko zen eutopikoaren arteko Zubia izango zen *Bahiketa* ere izan nuen esku artean. Eta elikatu bitartean eta liburua amaitu arte, nire lanik garrantzisuenaren aurrean nengoela senti-

tzen nuen, zentzu askotan. Uste nuen ez zitzaiola inoiz txanda helduko, baina dena iristen da azkenean, paientzia izanez gero.

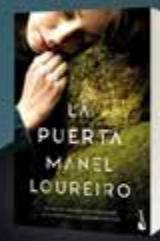
Hego Amerikako eragina antzematen da diskurtsoan eta estetikan. Zentsu horretan, zer aurkituko du *Esan gabe doa* irakurtzen duen?

Alde batetik, uste dut nire aurreko lanak ezagutzen dituenak ahots ezaguna aurkituko duela, berehalu sentituko duela Asel Luzarragaren istorio baten aurrean dagoela baina, bestetik, uste dut aurreko liburuetan agertu ez diren gauza asko aurkituko dituela, eta estiloan ere *Bahiketa* beharbada jorratutako bidean sakontzen duen arnas literario helduagoa. Amets egiteko ate bat ere bai, eta hori ere ez da gutxi, nik uste.

DABID MARTINEZ
Informatikaria

MANEL LOUREIRO
nos atrapa en este apasionante
thriller de robos imposibles, reliquias y
misterios en el Camino de Santiago

Planeta

¡AHORA TAMBIÉN PUEDES DISFRUTAR DE LA
ANTERIOR NOVELA DEL AUTOR EN EDICIÓN BOLSILLO!

“No quería escribir una novela policiaca al uso”

MIKEL SANTIAGO

Entre los muertos es el título de la nueva novela del escritor Mikel Santiago (Portugalete, 1975), publicada por Ediciones B. Se trata de una intriga, ambientada en la costa de Bizkaia, que cierra la exitosa trilogía de Illumbe, en la que los misterios del pasado siempre vuelven.

En *Entre los muertos*, la agente de la Ertzaintza Nerea Arruti, vieja conocida de sus lectores, toma protagonismo.

Tenía claro que ella iba a protagonizar la tercera entrega, pero también tenía claro que no quería una novela policiaca al uso. Nerea es una poli de carrera, una mujer íntegra, seria con su trabajo... que se va a enfrentar a la necesidad de mentir y de ocultar cosas a sus compañeros.

¿Le gusta que el lector tenga espacio para realizar conjeturas sobre la trama?

Teorizar con lo que está pasando es uno de los placeres de leerse una novela de misterio ¿no? Me gusta plantear juegos y adivinanzas a los lectores y he montado un buen puzzle cuya última pieza llega en la página final.

Al leer la novela, pensaba en lo difícil que es guardar el pasado bajo llave.

Las tres entregas de Illumbe, aun siendo novelas independientes, tienen un hilo conductor: los misterios del pasado. En *Entre los muertos*, Arruti comienza a hurgar en un antiguo caso de suicidio. Un chico del pueblo por el que nadie se ha interesado demasiado, pero que parece contener la clave de muchas cosas. Esto va a llevar a nuestra ertzaina a un viaje a su propio pasado. Y en ese periplo es donde vamos a encontrar la manera de resolver los nudos imposibles del presente.

Es usted músico, ¿aplica su oído a los diálogos?

Doy muchísima importancia al ritmo. Es algo que me obsesiona en mis textos porque busco la agilidad y mantener al lector absolutamente pegado a las pági-

ENTRE LOS MUERTOS
Mikel Santiago
EDICIONES B

nas. No basta con lanzar un par de buenos anzuelos y esperar que la gente te siga al fin del mundo.... Supongo que la música te enseña algunas buenas lecciones sobre esto: desde cómo plantear un diálogo, a cómo organizar un 'repertorio' de capítulos variado y coherente.

Hay escenarios reales y ficticios, como Illumbe, pero todos tienen sus raíces en la costa de Bizkaia. ¿Qué tiene Urdaibai que tanto le inspira?

Urdaibai es el sitio donde pasaba los largos veranos de mi infancia. Mis primeras historias de miedo las escuché allí, sentado frente a una hoguera, en alguna playa. Las leyendas de tesoros piratas, de ahogados, de criminales que aprovechan la noche para acercarse a la costa (o alejarse de ella) estaban a la orden del día en nuestro imaginario de chavales. Por no hablar de los amores y desamores veraniegos... Supongo que por todo eso, Urdaibai es casi un paisaje mental.

Hay miles de lectores a la espera del cierre de esta trilogía. ¿Le agobia la presión?

Para mí, contar una historia es un oficio muy serio. Nuncaquieres pifiarla y eso es un factor de presión, pero siempre hay más ideas, más personajes esperando su turno y uno tiene que ser realista y terminar.

TXANI RODRÍGUEZ
Periodista

LEY O LEALTAD
UN DIFÍCIL DILEMA QUE
EL COMISARIO BRUNETTI
DEBERÁ RESOLVER

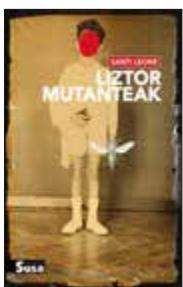
DONNA LEON
Dad y se os dará

Seix Barral

SANTI LEONÉ

Liztor mutanteak (Susa, 2022) izena du Santi Leoné idazlearen (Iruñea, 1972) lehen fikziozko lanak. Hamar ipuin bildu ditu bertan, ohikoa duen begirada zorrotz eta kontzesiorik gabearekin idatziak.

LIZTOR MUTANTEAK
Santi Leoné
SUSA

Bi saiakera liburu, hamarnaka artikulu, orain ipuin bilduma bat. Fikziozko idazole bat zegoen hor nonbait ezkutatuta?

Bai, neurri batean bai. Fikzioa irakurtzea betidanik gustatu zait, eta aspalditik izan dut fikzioa idazteko asmoa edo gogoa bederen. Izen ere, denbora luzea da liburu honetako ipuin batzuk nirekin, nire baitan bizi direla, edo bizi izan direla, orain nire barnetik atera eta mundura bidali baititut.

Ipuinak askotarikoak dira, baina bada pertsonaia mota bat, berrogeitaka urteko gizonezkoa, zuria, heterosexuala, bizitza nahikoa konben-

Zentzu horretan, eritasuna –fisiko, mental, soziala– oso presente dago; gizarte osasuntsu, eredugarri, arrakalarik gabearien ifrentzu?

Maiz, alferrik ari diren pertsonaiak ikusten ditugu ipuin hauetan: idazle izaten saiatzen dira, edo idatzi zuten lehen ipuin perfektu hura gainditzen, edo aspaldiko mamo bat aurkitzen, eta porrot egiten dute. Bitxienda, niretako bederen, orain ikusten dudala gai batzuk errepikatzen direla ipuin batetik bertzera; ez da aldez aitzinetik planeaturiko zerbaite. Horrek erakusten du, nik uste, denbora luzean nirekin egin diren gaiak direla, eta agian pertsonaia batzuek nigandik dezente badutela.

Ipuinotan nahasten dira oinarri errealista, fantasia ukitu batzuekin; tradizio literarioa, gehi kultura popularreko erreferentziak. Hainbat iturritatik edaten dute.

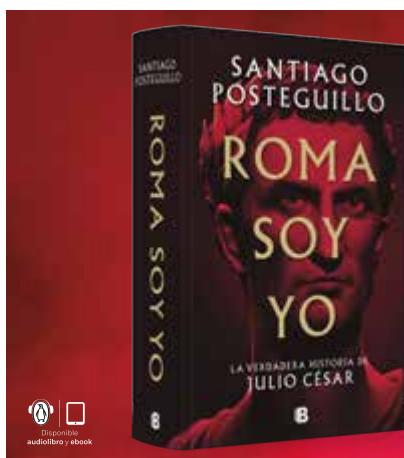
Dispertsioa da nire akats eta, aldi berean, bertute handienetarik. Gauza anitz gustatzen zaizkit, gauza anitzek erakartzen naute. Gustuko dut kultura popularra, batez ere komikiak eta zinema –zenbat eta frikiagoa, orduan eta hobetako–, baina goi mailako kultura –edo deitu nahi duzun bezala– ere bai, bistan dena. Adibidez, aipatu dute nire ipuinetan joko borgestarrak daudela, eta horrek poz handia eman dit.

Hitchcock zale irudikatzen zaitut, egiazko idazolearen antz handia leukakeen pertsonaia baten agerpenengatik.

Ipuinetan bi cameo egin ditut, bai. Ezagutzen nauten irakurleei eginko keinuak dira, eta, aldi berean, distanszia pixka bat hartzeko balio izan didate. Alegia, nire ipuinetako pertsonaiak ez dira ni, zeren ni ere bi ipuinetan agertzen bainaiz.

ARITZ GALARRAGA
Kazetaria

Elkarritzeta osorik:
<https://bit.ly/liztormutantea>

EL MUNDO NUNCA VOLVIÓ A SER EL MISMO
LA VERDADERA HISTORIA DE JULIO CÉSAR

Penguin
Random House
Grupo Editorial

f | v | i | g | penguinlibros
www.penguinlibros.com

ARANTXA URRETABIZKAIA

Gorabehera handiko bizimoduia izan ondoren zahartzaroa lasai bizi nahi duen emakume bat du protagonista Arantxa Urretabizkaiaren (Donostia, 1947) Azken etxea nobelak (Pamiela).

AZKEN ETXEA
Arantxa Urretabizkai
PAMIELA

dituzu zalantzian, 3 Mariak nobela idatzi zenean bezala?

Ez dut asmo zehatz hori izan. Baino pozten naiz hori lortu badut. Begi bistakoa da zahartzeko modu tradizionala desagertu egin dela eta orain modu berri bat asmatzen ari garela. Lehen aldziz gizadiaren historia guztian, belaunaldi oso bat ari da abiatzen laurogei urtetatik aurrera eta dituen mapak iraungiak daude, baliogabetuak.

Orainaldian kontatu duzu dena, pertsonaien arteko elkarritzeta zuzenik gabe, informazioa dosifikatuz. Kontatzeko moduaren aldetik zer bilatu duzu eta zer zailtasun aurkitu duzu bidean?

Aspaldikoa dut elkarritzetak zeharka kontatzeko nahia, egunerokoan egiten dugun bezala. Nik ezetz esan nion eta berak erantzun zidan... Zaitasunik handiena orainaldiarena izan da. Historia irakurleak irakurri ahala gerta zedin nahi nuen eta euskarak mugak ditu horretarako, sarritan orainaldiak iragan puntu bat duelako.

Baduzu une honetan erreferentziazko idazlerik, libururik, mugimendurik...? Ala eklektikoa zara alde horretatik?

Eklektikoa. Senak gobernatzen nau idazterakoan, ez aldez aurretik finkatutako asmoak. Eguneroko bizitzan nahiko arrazionala naizela uste dut. Ez, ordea, idazteko orduan.

Berrogeita hamar urte dira, aurten, literatura argitaratzen hasi zinenetik (*San Pedro bezperaren ondorengoa* poema bilduma). Espero ze-nuten orduan hasten ari zineten idazleek euskal literatura gaurko mailara eta egoerara iristea?

“Senak gobernatzen nau idazterakoan, ez aldez aurretik finkatutako asmoak”

Banekien, aspalditik, zaharra nintzela. Baino zeregin honetan mende erdi baino gehiago daramadala egiaztagatzeak zirrara eragin dit. Nik behintzat ez nuen, hasi ginenean, honaino helduko gineneik espero. Iruditzen zait euskarazko literaturak sekula ezagutu duen unerik hoberena bizi duela. Mendetan ez zaio hemen egiten zena inori interesatu, ezta, ia-ia, geuri ere. Orain, beste hizkuntzeta itzultzen dira gutako hainbaten lanak, adostua dugu hizkuntza estandar bat, argitaletxeak ditugu, kritikoak, katedratikoak... eta irakurle taldeak. Azken hauak dira aspaldian gertatu zaigun gauzarik hoberena. Irakurleak ditugu, hasi ginenean ez bezala eta, gainera, irakurle antolatuak.

JUAN LUIS ZABALA
Idazlea

NOVEDADES PARA AMANTES DE LAS GRANDES HISTORIAS

CUMBRIEL

VIAJES DE LIBRO

Se puede viajar de muchas formas. Cada cual lo hace a su manera, pero siempre trata de lo mismo, de atreverse a abandonar la zona más cotidiana, la más confortable, para explorar otros lugares, otras personas y otras experiencias que, inevitablemente, enriquecerán las propias. La literatura está atestada de travesías, periplos y aventuras. Ella es, en sí misma, un viaje inagotable. Y en ella conviven los viajes de quienes, con su pluma, han marcado para siempre ciudades, comarcas y países.

Lo que sigue no es más que una reducida antología de algunas de las rutas más emblemáticas de la literatura, escogidas con el ánimo de despertar inquietudes y, por qué no, de provocar partidas.

Hablar de París es arriesgado. París es Victor Hugo, Balzac, Alejandro Dumas, Gertrude Stein, William S. Burroughs o Marguerite Duras. La lista es interminable. París es una buhardilla destalada con una vela encendida, un cuaderno y una pluma, un apartamento y una máquina de escribir, una cafetería. Una urbe única en la que Julio Cortázar encontró su cobijo definitivo. El Instituto Cervantes ha trazado dos rutas que recorren los lugares salpicados por el genio del relato: *Caminar en París es caminar hacia mí*, y *Ruta Rayuela*. Ambas transitán rincones a los que él llegaría alumbrado por su venerado azar. El final está en el cementerio de Montparnasse, donde su cuerpo de gigante descansa al lado de Beckett, Baudelaire, Beauvoir o Sartre. Un lugar para visitar, como lo es la librería Shakespeare and Company, fundada

por Silvia Beach en 1919, refugio de escritores anglo-sajones exiliados primero y de la Generación Beat después. Entre los primeros estaba James Joyce. Fue precisamente Beach quien accedió a publicar su *Ulises* en 1922, cuando nadie quiso hablar de él, antes de que el irlandés vendiese los derechos a una editorial mayor.

Este año precisamente, y para festejar el centenario del novelón de Joyce, merece la pena detenerse aquí, coger la mano de su protagonista, Leopold Bloom, y recorrer Dublín. Si es posible, el 16 de junio, el día que todo ocurre en *Ulises* y que, desde 1954, se conoce como *Bloomsday*. A lo largo de la jornada, las calles de la ciudad regresan a 1904, sus habitantes se visten de época y en la carta de sus restaurantes

© WILLIAM MURPHY

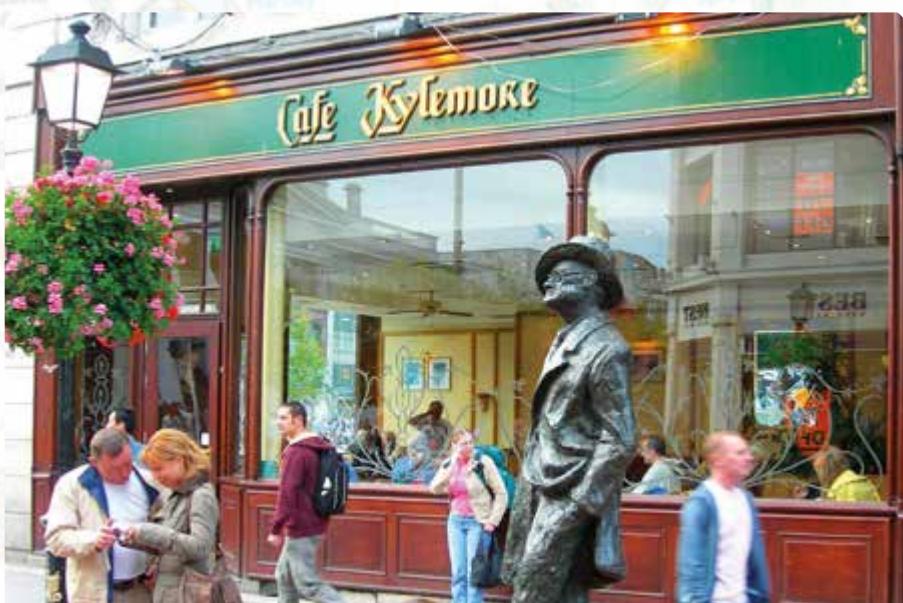

**UNA NUEVA COLECCIÓN DE GUÍAS
DISEÑADA PARA LOS VIAJEROS DE HOY**

- **Más visuales:** mapas ilustrados, fotos, infografías...
- Con recomendaciones de **expertos locales**
- Y **herramientas** para montar tu propia ruta: itinerarios, experiencias temáticas, calendarios estacionales...

© GIUSEPPE MILI

reinan los platos que se degustan en el libro. Se suceden conferencias, lecturas, talleres y trayectos a la farmacia Sweny en Lincoln Place, el cementerio de Glasnevin, el Davy Byrne's Pub en Duke Street o la torre Martello de James Joyce en Sandycove. Quienes no consigan alinear agendas están de suerte, porque en 2022 se están sucediendo festejos desde el pasado 2 de febrero (fecha de la publicación de la obra completa en 1922 y 40 cumpleaños del autor): exposiciones temáticas en el Centro James Joyce, el Museo de la Literatura de Irlanda, el Trinity College o la University College de Dublín. También se ha creado la plataforma virtual *Ulysses 100*, donde se pueden encontrar todos los eventos internacionales del centenario, offline y online.

Y Londres. Llegar es darse de brúces con la necesidad de elegir entre varias rutas de letras, o con el imperativo de quedarse muchos días para recorrerlas todas. Está The Globe Theatre, una réplica casi exacta del teatro original donde Shakespeare interpretó sus obras más memorables. Ye Olde Cheshire Cheese, el pub de la *Historia de dos ciudades de Dickens*, en cuya barra también bebieron Tennyson, Stevenson y Conan Doyle. O la casa de John Keats, con el jardín y el ciruelo bajo el que escribió *Oda a un ruiseñor*. Londres también es la ciudad amada de Virginia Woolf, que residió en el barrio de Bloomsbury, donde todavía se encuentran en pie

algunas de sus casas, y, por supuesto, las calles que frecuentaba y los lugares que rondaba.

Hablar de viajes y de libros es hablar de Ernest Hemingway. En este espacio tomamos al escritor, su nombre y lo traemos a casa. Las propuestas son varias, aquí indicamos dos. La primera transcurre en Nafarroa, inevitablemente. Iruña / Pamplona es la ciudad que le sedujo con fulgor, a la que volvió hasta nueve veces y que narró muchas veces. En sus crónicas periodísticas, y también en *Fiesta*. Además, visitó Aribi, Auritz o Yesa. Cada una de estas localidades cuenta con paneles informativos sobre el paso del escritor, con lugares emblemáticos y referencias. The Hemingway Basque Tour es la segunda, una ruta repartida en seis etapas que recorre Gipuzkoa, Araba y Bizkaia con los ojos y el corazón del creador americano. Cada uno de los tramos tiene una duración aproximada de dos horas, y recorre los lugares que le enamoraron por los caminos que inspiraron algunos de sus relatos.

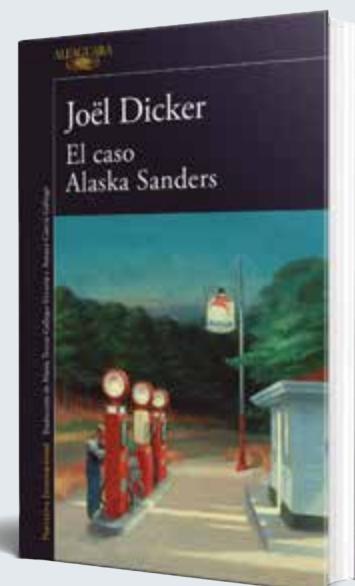
Y cada vez estamos más cerca. Cerramos con los lagartos de Bernardo Atxaga y, para eso, nos vamos a Obaba, Asteasu, Tolosaldea. Lugar de origen del escritor y donde, en 2015 se cortó la cinta de *Muskerraren Bidea* o *El Camino del Lagarto*, una propuesta de dos kilómetros en la que conviven realidad y ficción. El paisaje verde y encrespado de la comarca y el imaginario literario del autor, denominado Obaba y cuyos referentes se encuentran en libros como *Sugeak txoriar begiratzenean* (1989), *Bi letter* (1990) y, en especial, *Obabakoak*, traducido ya a 26 idiomas. Es una ruta de fábula, que, por ser sencilla se presenta profundamente bella, tanto para el que la recorre por primera vez, como para aquel que la frequenta.

TERESA SALA
Periodista

ALEJANDRA

POR FIN, LA ESPERADA CONTINUACIÓN DEL FENÓMENO **LA VERDAD SOBRE EL CASO HARRY QUEBERT**

MÁS DE 15 MILLONES DE LECTORES.

**NO HAY
VERANO SIN
JOËL DICKER**

#Adictos a Dicker

Disponible
audio libro / ebook

Penguin
Random House
Grupo Editorial

penguinlibros.com

SASTRAKA/MALEZA

ARGAZKIA: EREIN

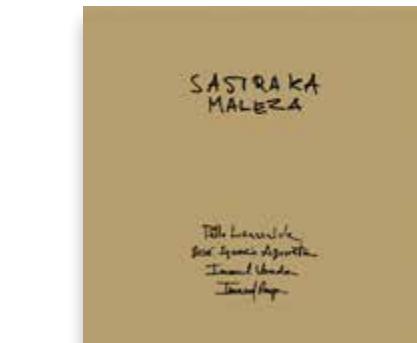
Ezohikoa da *Sastraka/Maleza*. Liburua da, izatez, elebiduna, formatu handikoa eta oso-oso zaindua. Bainan liburua baino askoz gehiago ere bada. Proiektu interdiziplinar ausarta da, Pello Lizarralde idazlearen testu batetik isuria. Idazki horretatik edanez, José Ignacio Agorreta pintoreak margolan andana sortu du. Imanol Ubedak, berriz, diskoa osatu du. Eta Imanol Rayo zinemagileak argazki sorta bat paratu du.

Gutxitan gauzatu da gurean *Sastraka/Maleza* gisako proiekturik. Lau sortzailek osatu dute, elkarlanean, baina nork bere aldetik egin du lan, askatasun osoz. Hain da horrela ezen proiekta deitzea ere ez baita zilegi, aurretik pentsatu gabeko kolaborazio-kate baten emaitza izanik.

Pello Lizarralderen testu batetik abiatu dira gainerako hiru sortzaileak. Bidaia ezinezko baten gaineko gogoetak dakartha. Bizitzan aurrera egin ahala gogoan gordetzen ditugun oroitzapenen zistadak dira protagonistak, itzuleraren bila joatera bultzatzen gaituzten aukilukadak. Ezinezko itzuleraren ordez, iraganaldia aldatu egiten delako hala errealtitatean nola gure orioimenen. "Inor ez baita kalterik gabe ateratzen oroitzapen batetik", ondorioztatu du Lizarraldeek.

Testua José Ignacio Agorreta margolarriari igorri zion Lizarraldeak. Adiskideak dira, aspalditik, eta beti ibili izan dira elkarrekin zerbaitegian nahian. Bidali esperantza urriaz bidali zuen, idazleak aitorren duenez, ez baitzuen lantegi erraz irizten bere testuari atarramentu artistikorik ateratzeari. Bainan Agorretak bestela ikusi zuen: "Irakurketa aurrera ahala, irudiak bururatzentz hasi zitzaizkidan, koadroak izan zitezkeen –izan behar zuten irudiak", kontatu du margolarriak. Iruñeko aldrietara jo zuen itzuleraren ezinezkoaren paisaien bila. Han aurkitu zituen. Orain liburuan daude.

Hurrengo urratsa Imanol Ubeda musikariari ere testua helaraztea izan zen. Hasieran ez zuen ekarpena egiteko era samurrik ikusi, eta hala izan omen da. "Ez da ibilbide errazena izan, aukeratu dugun mapak sekula urratu gabeko

SASTRAKA / MALEZA

Pello Lizarralde
José Ignacio Agorreta
Imanol Ubeda
Imanol Rayo
EREIN

bazterretara eraman gaituelako", aitorren du Ubedak. Bainan azkenean unibertsorako horri lotutako hamabi kantu osatu ditu, Lizarralderen testuko atal bakoitzetik, baina. Don Inorreko taldearekin grabatutako *Sastraka* diskoa bilakatu dira.

Ibaiadarrak batu ahala, *Sastraka* ibai gero eta zabalagoa bihurtu zen. Luzatu zioten gonbitari men eginez, Imanol Rayo arbuziar zinemagileak argazki sorta bat osatu du Lizarralderen testuan inspiratuta. Bere oroitzapenen bidea Almadén aldera eraman zuen, Ciudad Realera. Han egin zituen argazkiak. Are gehiago: erretiratu horien soinuak ere bildu ditu.

Liburuak testuak, argazkiak eta koadroak bildu ditu. Gainera, CD bi dakartzat aldean, Don Inorreko diskoa, Imanol Rayoren argazkiak eta haiei dagozkien soinuak dira. Eta bada gehiago. Erakusketa zabalduko dituzte 2022an (Iruñea, Gasteiz eta Donostia). Erakusketa irekitzeko egunetan, Don Inorreko kontzertu bana emango du. *Sastraka* diskoa zuzenean entzuteko aukera bakarrak izango dira.

TOMAS ZABALLA
Kazetaria

¿QUIERES TENER EL POWER EN TUS MANOS?
NUEVAS AGENDAS ESCOLARES

TANTANFAN

“Me apetecía contar esta historia a través de la mirada de una mujer”

FOTOGRAFÍA: TXERTOA

BEGOÑA PRO URIARTE

Begoña Pro Uriarte ha publicado *La bordadora de melodías*, novela en la que, con la destreza que la caracteriza, vuelve a reconstruir un trocito de la historia medieval de Navarra, repleta de aventuras, intrigas, romances y sentimientos. Lo hace a través de la mirada de una mujer: Gracia Sánchez de Cascante.

¿Con qué trocito de la historia se van a topar esta vez los lectores?

Van a vivir intensamente los acontecimientos que siguen a la muerte en París, en 1305, de la reina Jeanne I de Navarra. La importancia de esta época radica en la unión de Francia y Navarra bajo un mismo rey.

¿Quién es *La bordadora de melodías*?

Es Gracia Sánchez de Cascante, citada en la documentación histórica de forma breve pero suficiente para convertirla en protagonista de la novela. No termina de asumir el matrimonio concertado para ella y, además, se convierte en bordadora del rey Louis I, lo que agrava su situación.

La cita de Christine de Pizan que abre la novela es esclarecedora, pero dígame: ¿la obra reivindica el papel de las mujeres, también en la Edad Media?

Me apetecía contar esta historia a través de la mirada de una mujer. Cuando escarbás en la documentación me-

dieval, vas descubriendo que algunas tuvieron bastante protagonismo. La propia Christine fue la primera mujer, que sepamos, que vivió de la literatura.

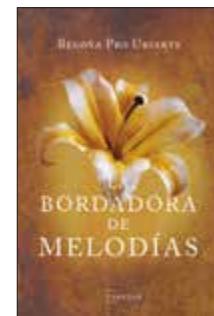
Retoma personajes de novelas anteriores...

Sí, es una novela independiente protagonizada por Gracia, pero se cuelan personajes de novelas anteriores, porque también participan en los hechos narrados.

Quedan cerradas las heridas de la Guerra de la Navarrería?

No se cerraron al menos hasta que en 1423 Carlos III concedió el Privilegio de la Unión y se derribaron las murallas que separaban los burgos de Pamplona. Ahora bien, en mi novela, Gracia hace una aportación importante para que empiecen a cicatrizar.

A las viejas heridas se añaden nuevas, como la operación de Philippe IV contra los templarios, que también afectó a Navarra.

LA BORDADORA DE MELODIAS
Begoña Pro Uriarte
TXERTOA

Jeanne I de Navarra estaba casada con Philippe IV de Francia. Durante años, ejercen su poder en nuestro pequeño reino a través de gobernadores. Todo lo que ocurre en suelo francés tiene repercusión aquí. Cuando Jeanne muere, la corona de Navarra corresponde al primogénito de la pareja, Louis. Pero Philippe impide que venga enseguida a Pamplona a ceñírsela. El reino, harto de gobernadores, se subleva. Hasta que Louis llega. Mi teoría es que Philippe impidió que Louis llegara antes porque así convenía a sus políticas. En concreto, deseaba el tesoro del Temple y solo cuando concretó su plan contra la orden en Francia permitió a su hijo venir a Navarra para que la aplicara aquí simultáneamente.

Los escenarios son fundamentales en sus novelas...

El itinerario del nuevo rey nos va a permitir trasladarnos desde San Juan de Pie de Puerto hasta Tudela, pasando por Estella, Olite, Puente la Reina, Aíbar, Tiebas y, sobre todo, por su relación con los protagonistas, Irulegui y Monteagudo. La acción en Francia nos llevará a Burdeos, Toulouse, Poitiers, Corbeil, Lyon y, por supuesto, París.

KARMELE URRUTIA
Periodista

La entrevista completa:
<https://bit.ly/begoñapro>

ELÍSABET BENAVENT

MÁS DE 3.500.000 EJEMPLARES VENDIDOS

¿Se puede ser fiel a uno mismo cuando lo que está en juego es el amor?

Penguin
Random House
Grupo Editorial

SUMA
de Penguin

f penguinlibros
www.penguinlibros.com

EL SECRETO DE ERNA

La asturiana Alicia G. García acaba de publicar *El secreto de Erna*, una nueva novela de crímenes policíacos en la que se suceden las aristas perturbadoras, desde farmacéuticas sin escrúpulos a organizaciones implicadas en el tráfico de menores.

La inspectora Olivia Garrido llega a Gijón huyendo de su anterior destino como policía y de problemas personales. En la nueva y aparentemente tranquila comisaría, le asignan como compañero a Alejo Verdalles, que está pasando un mal momento familiar, superado por haberse convertido en padre hace apenas ocho meses. El primer caso del que se ocupan como pareja les va a estallar

como una bomba de relojería. Han asesinado al conductor de un coche en una carretera apartada en las afueras de la ciudad. No lejos del lugar del crimen, aparece una niña con una herida en la mano. Días después de encontrarla, la criatura permanece callada y con la mirada puesta en el infinito. La historia que oculta cambiará las vidas de ambos policías. Alicia G. García (Gijón, Asturias, 1972) es una escritora que cultiva distintos géneros pero, sobre todo, la novela negra. Diplomada en ciencias empresariales, sus inclinaciones profesionales se alejan de su titulación universitaria. Interesada en el mundo del asociacionismo, ha centrado su vida laboral

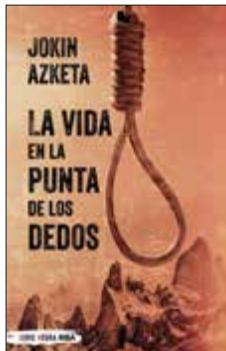
en el trabajo como educadora de calle y directora de tiempo libre en programas de exclusión social con menores. Fruto de algunas experiencias vividas surge su primera novela, *Buenos días* (Premio Princesa Galiana 2008). Su segunda obra, *Y por fin, el silencio*, logra el apoyo de los lectores manteniéndose durante meses en los primeros puestos de venta. En 2014 cambia su registro y publica en Chile su primera obra infantil, a la que seguirían otras. Al inicio de esta década regresa al género policiaco con *La cárcel* (Premio Internacional de Narrativa Marta de Mont Marçal 2020), *Susurros del pasado* (Premio Princesa Galiana 2021) y *El secreto de Erna*.

RBA

EL SECRETO DE ERNA

Alicia G. García

RBA

RBA

LA VIDA EN LA PUNTA DE LOS DEDOS

Jokin Azketa

RBA

El veterano montañero navarro Jokin Azketa aprovecha su experiencia aventurera para alumbrar *La vida en la punta de los dedos*, novela negra ambientada en los escenarios extremos de la Patagonia. Una obra breve y envolvente, definida por unos paisajes sobrecogedores y una atmósfera inquietante, por la que circulan asuntos como la frustración, el desengaño, los celos y la desconfianza. El Chaltén, en la Patagonia, suele ser un lugar al que acuden alpinistas de todo el mundo. Sin embargo, una siniestra sombra ha caído

sobre la zona tras el asesinato de dos niñas que han sido ahorcadas. Hasta allí viaja el escritor Norman Scarf con afán investigador en busca de material para su nuevo trabajo. Lo que encuentra en este rincón de Argentina es un montañero estadounidense sospechoso y unas autoridades locales que quieren cerrar rápidamente el caso para no ahuyentar al turismo. Pero eso va a ser imposible, puesto que una tercera niña acaba de desaparecer. Jokin Azketa (Iruña, 1957) siempre ha intentado aunar sus tres pasiones: los libros,

la montaña y los viajes. Tras sus inicios en el sector editorial, en 1986 cofundó la librería Muga, una tienda de referencia en la capital navarra, especializada en literatura de viajes y montaña. Además, ha sido colaborador de varios medios escritos y radiofónicos. En 2011 publicó su primera novela, *Donde viven los dioses menores*. Con *La vida en la punta de los dedos* afianza su carrera como escritor de novelas de intriga ambientadas en espectaculares marcos naturales.

LA VIDA EN LA PUNTA DE LOS DEDOS

Tras siete largos años de espera,
llega la novena entrega de
OUTLANDER

Este verano viaja con la saga de DIANA GABALDON
que ha conquistado a más de 50 millones de lectores

www.penguinlibros.com

@salamandraed

Gaur egun ezagutzen dugun **elkar** taldea (argitaletxea, banaketa, liburu-dendak, impresioa zentroa) ez da ezerezetik eta bat-batean sortutakoia. Ibilbide luzearen ondorio da eta urte asko egin behar dira atzera lehen urratsak eza-gutzeko, 50 urtetik gora, lehen ernamuina izan zenaren berri izateko.

Joseba Jaka zegamarra, aurretik ere etxez etxeko salmentan aritu izan zena, euskarazko liburuak eta materiala saltzen hasi zen, soldaduskan zela Euskal Herria eta euskararen kon-tzientzia hartu ondoren: Ettxez etxe liburuak saltzeaz aparte, handik eta hemendik ikastolietarako materiala eskuratu eta zabaltzen eta materiala sortzeko baliabideak biltzen hasi zen. Joseba berak honela kontatu zuen: "Ikastolak ere hortxe zeudenez, euskarazko liburueta hasi nintzen mugitzen. Iñaki Beobidek ateratako Walt Disneyren liburu batzuk... Gero norbaitek ikastolarako apunteak baldin bazeuz-

Jaka anaiaak: Xanti, Bixente, Joseba, Jon eta Goio.

kan, larunbatetan haien multikopistan atera, sailkatu, grapatu, eta horrela ibiltzen ginen, ikastolaz ikastola. Hori irabazirik gabe. Irabazietatik ere, gero Mapfren ibilitako Elias Arre-seren eta beste batzuen ideia izan zela uste dut, komisioaren erdia ikastolarako testuak egiteko uzten hasi ginen. Gordailu taldearekin egin genuen akordioa eta hala atera ziren lehen testuak, ikastola Liburutegia. Miloi t'erdi [pezeta] utzi genuen horretarako."

1970eko hamarkada hasieran, beraz, lehen urratsak egiten hasi ziren liburu banatzale gisa Jaka anaiak -Josebarekin batera Goio eta Jon ere aritu ziren eta horretan-.

Bitartean, Ipar Euskal Herrian ere euskal giroa ez zegoen geldirik eta 1972an, euskal kultur munduko hogei lagunen artean ELKAR argitaletxea sortu zuten, Euskal Liburu eta Kantuen ARgitaldaria. Manex Pagola izan zen sustatzaila nagusia Gexan Alfarok gogoratzen duen moduan: "Elkartea honen sortzea ere, Manex Pagolaren ideia izen zen. Jakes Abeberryk, Enbata-ren ardura-dunak, 1962an Biarritzen ireki zuen Goiztiri argitaletxea, 1969an gelditua zen argitaratzetik, hogei bat disko eta dozena erdi bat liburu argitaratu ondoren. Eta Manexek baitezpada nahi zuen jarraipen bat eman geniezaion. Iparraldeko hogei kantari eta idazle euskaltzale-abertzale bildu ginen beraz, xede horren inguruan. Gure artean sortuko ziren eta gure inguruan sortazariko ge-

nituren liburu eta diskoak egitetik saltzeraino guhaurrek bideratu nahi genituen. Hona beraz, sortzaile horien 20 izen-abizenak, alfabetikoki emanak: Gexan Alfar, Martxelin Arbelbide, Pantxo Carrère, Patxiaka Erramuzpe, Mixel Etxeberri, Bernard Gayon, Maialen Hiriat, Jakelin Idiart, Joanan Idiart, Jean iriart, Maile Ithurbide, Daniel Landart, Christiane Lapique, Battita Larzabal, Raymond Lasquibar, Jean Louis Maitia, Argitxu Noblia, Peio Ospital, Manex Pagola eta Arrosa Ruiz Ceberio."

Hil ala bizi elkar argitaletxearen lehenengo liburua.

ELKAR argitaletxea, Goiztiri argitaletxearen funtsak hartuta abiatu zen. Funtsen artean zeuden, besteak beste. Mixel Labeguerie, Mikel Laboa edo Benito Lertxundiren diskoak eta Txillardegiaren *Huntaz eta hartaz*, Daniel Landarten *Hogei urte* eta Federico Krutwigen *Vasconia* liburuak. ELKAR argitaletxearen lehen diskoak izan ziren Manex Pagolarena, Maite Idirinena eta Pantxo eta Peirena; liburuak,

berriz, Xabier Amurizaren *Hil ala bizi* -Larraun ezizenez sinatua-, eta Bernard Gayonen *Les basques, un peuple, une nation. Euskadi dans l'Europe* -Altabizkar ezizenez sinatua-.

Ondoren, 1974an, enpresa ekonomikoki indartzeako xedez kapitala handitzeko erabakia haritu zuten. Kapital gehitzearekin batera, haien euskaltasun eta abertzetasunaren seinale, Euskal Herria bere osoan hartu nahi zutenez, Hego Euskal Herriko 20 lagun gehitu ziren proiektura: Jokin Apalategi, Joxe Martin Apalategi, Koldo Aristegi, Amaia Aseginolaza, Joxe Azurmendi, Maria Pilar Garmendia, Maite Idirin, Eusebio Iriarte, Mari Jose Irizar, Paulo Iztueta, Jesus Maria Larrazabal, Mikel Urteaga, Goio Jaka, Jon Jaka, Joseba Jaka, Xanti Jaka, Joxe Manuel Odriozola, Joxemari Sors, Joan Mari Torrealda eta Juan Jose Uranga.

Argitaletxearen izaeraz honela idatzi zuen Manex Pagolak: "Landu nahi duen saila mugagabea da eta beraz egin daitezkeen irabaziak berriz inbertitzearen beharra argi daukate denek. Kantariekin eta idazleek beren egile eskubideak eskuratu dituzte, taldean finkatu arau eta epeen arabera."

Jakaren eta Pagolaren hitzetan antzeman daitke elkar, argitaletxea bezala Taldea, zabalten, eguneratzen eta indartzen joateko se-kretu nagusietako bat: berrinbertsioa. Hego Euskal Herrian liburu banaketan eta salmentan hasi zirenek eta Ipar Euskal Herrian argitaldaria antolatu zutenek, denek zuten oinarri bera, irabaziak izatekotan, hain zuzen euskal kulturan inbertitzea.

Joan Mari Torrealdaik gogoratzten zuen moduan, elkar Taldearen ezaugarri nagusienetakoak, euskaltzalea izateaz gain, hasieratik eskuzabal jokatzea izan zen, sortzetik helburu nagusia elkar bera baino euskal kultura izan baitzen.

elkar fundazioaren aurkezpeneko festa.

Iparraldeko fundatzaile taldea.

Hegoaldeko fundatzaileak.

Argitaletxearekin batera Baionan bertan banaketa eta liburu-denda ere martxan jarri ziren, Zabal elkartearren eskutik. Ikusten zuten sormena eta ekoizpenarekin batera ikusgarritasuna eta zabalkundea ziurtatu behar zituztela euskal kulturarentzat. Joseba Jaka izan zen sustatzailea Jokin Apalategiren laguntzarekin, eta gerora Gexan Alfaro eta Joxemari Sors gehitu ziren. Alfaroren egitekoa banaketa indartzea zen, eta Sorsek Jakaren leku hartz zuten hura 1976an Hegoaldera itzuli zenean.

Joseba Jaka bere anaiek egiten zuten lanari egitura emateko asmoz itzuli zen 1976an eta dezenen artean Bilintx liburu-denda eta Zabaltzen banaketa enpresa eratu zituzten Donostian. Joseba, Goio eta Jon Jaka izan ziren, bada, euskal liburugintzaren komertzializaziorako enpresa haien sortu eta taldea antolatzen hasi zirenak. Geroxeago, Joxemari eta Iñaki Sors zein Jose Iñazio Lizarraga eta Xanti Jaka batu zitzaiak. Euskal liburuari ikusgarritasuna emateko, erakusleihoa, Bilintx liburu-denda, eta zabalkundea emateko banaketa enpresa,

Zabaltzen, eratu ondoren etorri ziren pixkana-ka beste liburu-denda batzuk, euskarazko pro-dukzioak toki nabarmenik ez zuen hiriburuuetan hari lekua egiteko asmoz. Bilintx eta Zabaltzen enpresen sorrerak garrantzitsuak izan ziren euskal argitaletxeen garapenerako, eta nola ez, handik gutxira Hego Euskal Herrian ere kokatu zen ELKAR argitaletxearentzat ere bai.

1977an ELKAR argitaletxeak Hegoaldeko en- presa antolatu zuen Donostian, Baionako egi- tura berarekin, esan nahi baita Baionan baz- kide ziren 40 lagunak izan zirela Donostiako enpresako bazkide ere. Hasierako zerrendatik bi aldaketa gertatu ziren 1987an, hala ere: Manex Pagolak eta Martxelin Arbelbidek utzia zuten ELKAR argitaletxea beste proiek- tu kultural batzuetara dedikatzeko, eta haien lekuaren Antton Pochelu eta Jeanne Hiriart zi- ren bazkide.

elkar enpresa taldea handituz joan ahala, sor- tzaileek kezka bat zuten: nola egin euskal kultu-

50. urteurreneko aurkezpena. M. Esnal, J. Sors eta O. Osa.

raren zerbitzura antolatutako enpresa azpiegi- tura gerora ere euskal kulturaren zerbitzurako gera zedin, eta ez izatea besterik gabe esku pribatuetan geratutako enpresa taldea. Zen- bait aukera aztertu ondoren, erabaki zuten Fundazioa zela aukera hori emango zien egitura: alde batetik, sortzaileen eskuetan ziren ondasunak fundazioaren esku utzita, fundazioa egingo zen ondasunen jabe; bestetik, behin fundazioa pasata ondasunak, ez sortzaileek ez haien ondorengoen izango zuten ondasunekin geratzeko aukerarik, eta irabaziak euskal kulturan berrinbertitzeko aukera ematen zuen. Beraz, Fundazioa pasa ziren ELKAR argitaletxea, liburu-dendak, Zabaltzen banake- ta eta ondasun guztiak, denen ekarpenarekin osatuz **elkar** Fundazioa bera.

1996an, Joseba Jaka istripu batean hil ondoren, gauzatu zen aurretik landuta zuten Fundazioa -Euskalgintza Elkarlanean Fundazioa izena- rekin hasieran eta **elkar** Fundazioa izena har- tuta ondoren-, eta ordutik bera da **elkar** Talde gisa ezagutzen dugun kultur egituraren jabea.

Gaur egun, elkar fundazioaren baitan dauden enpresa nagusiak honakoak dira:

- Argitaletxea: Elkar argitaletxeak SL. Bere baitan hartzen ditu Elkar (liburuak eta mu- sika), Ttartalo, Txertoa eta Sua.
- Banaketa enpresa: Elkar banaketa eta El- karlanean SARL Euskal Herrian; ACL eta DISPE Espainiako estatuan.
- Liburu-dendak: 18 Euskal Herrian.
- Impresio zentroa: Leitzaran Grafikak.

Halaber, parte hartzen du beste hainbat era- gilerekin batera hainbat kultur enpresa- ten: Ikaselkar argitaletxea, Martin Ugalde kultur parkea, Hamaika telebista, Irri lagunak, Bi- dasoa inprimategia.

Euskara eta euskal kulturaren beharrei eran- tzuteko eratu zen **elkar**, eta hasierako izpirlitu berarekin jarraitzen du gaur egun, garaiko sor- tzaileen lekuaren beste talde bat ari bada ere hu- ra kudeatzen.

Liburu aurkezpena Bilintxen. J. Jaka, J. Azurmendi, M. Castells.

Elkar Fundazioaren helburuak eta baloreak

Elkar Fundazioaren xedea, euskararen eta euskal kulturaren sustapena eta garapena modu era-ginkorrean bultzatzea da, enpresa eta ekonomia euskara eta euskal kulturaren zerbitzura jarriz.

Eta misio hori lortzeko, honako ezaugarri hauetan oinarritutako baloreak garatu ditugu:

- **Elkarlana.** Elkar Fundazioak ez du bere egitekoa bakarlanean soiliak ulertzen, baizik eta helburu berdinak konpartitzen dituzten herritar, talde, elkarte eta abarrekin lankidetzan.
- **Konpromisoa eta profesionaltasuna.** Profesional ahalik eta prestatuenak garatzea konpromiso kulturala kontutan izanda.
- **Eredu propia.** Egitura integrala jarri du Fundazioak abian, ekoizpena, banaketa eta salmenta bere baitan hartzen dituena.
- **Kultur industria.** Euskal kulturaren zerbitzura enpresa-egitura sendo bat jartzea izan da Fundazioaren ekarpenik esanguratsuenetako bat.
- **Berrinbertitze-politika.** Taldea osatzen duten enpresek lortzen dituzten etekin guztiak, inbertitzea hasieratik izan da Fundazioaren oinarrizko filosofia.
- **Lurraldetasuna.** Euskal Herritik kanpo egitura berriak sortzeari uko egin gabe, gure indarra eta lehentasun nagusia Euskal Herrian erantzuna ematea.
- **Eredu sozialeko enpresa.** Pertsonen baloretan oinarritzen den enpresa: lan harremanak, ordainketa eskala finkoa, lanpostu sorkuntza, mantentua eta abar zaindu eta garatzen dituena. Berdintasunaren aldeko joera eta ez diskriminatzalea sustatzen dituen enpresa da.
- **Independentzia.** Bere lana kultur arlora zuzentzen du bere askatasunetik, independentea izanik alderdi eta instituzio politikoetatik erabakiak hartzerakoan eta aldi berean elkarlanean denekin.

[""]

50 urte kulturgintzan herrigintza eginez

elkar taldearen sorreraren arrazoia az-
terrakoan, gogora eka-
ri behar dugu nolako garaiak ziren bere ibil-
bidea hasi zuenean. 1960ko hamarkadaren
bukaeran eta 70ko hasieran izan zen, beraz,
frankismoaren azken urteak ziten Hegoaldean,
eta Iparraldean, berriz, nahiz ez zegoen de-
bekurik, euskara eta euskal kulturarekin atxi-
kimendu eta kontzientzia falta handia zegoen,
eta haiekiko kontzientzia guztiz lozorroan.

Garai horretan Hegoaldean, kontrol politikoa
eta debekuak zirela medio, euskara eta euskal
kulturak izugarrizko atzerakadak jasanak zituz-
ten. Euskarak ez bakarrik falta zuen ofizialtasuna:
eskoletan ez zen erabiltzen, gutxitsita ze-
goen eta, edozein testu argitaratzekoan, hark
kontrola pasa behar zuen aurretik, baimena lortu
behar zuen, zentsura indarrean baitzegoen.

Hala eta guztiz, gizartearren zati zabal bat al-
daketaren alde borrokan eta lanean hasia zen,
garai horretakoak dira Ikastolen hasierak, hel-
duen alfabetatzeko gau eskolak, eta batez ere
jendearen kultur kontzientzia ernatzea.

Testuinguru horretan, **elkar** helburu zeha-
tzarekin sortu zen, jendearen kultur egarri ho-
rri erantzuna emateko, sorkuntza bultzatzeko.
Sortutako hori argitaratzeko baliabidea izan
zen argitaletxea.

elkar taldea bere garapenean, ikusten zituen
beharrei erantzuteko, ohiko enpresak sortzen

joan zen, dela argitaletxe, banaketa edo libu-
ru-dendak. Hasieratik oso garbi izan zuen ete-
kinak baldin eta lortu ezkerro ez zirela poltsiko
partikularretara joango, baizik eta izango zire-
la oso osorik euskaran eta euskal kulturan be-
rrinbertitzeko.

Juridikoki posible izan zen unean, nahi horri
forma eta bermea emateko **elkar** Fundazioa
sortu zen, hura bihurtu zelarik **elkar** taldeko
enpresa guztien ondasunen jabe. Fundazioak
taldeko enpresen eskutik bideratzen du bere
egitekoa, eta haien ohiko enpresen izaera eta
betebehar berak dituzte.

elkar Fundazioaren xedea, euskara eta euskal
kulturaren sustapena eta garapena modu
eraginkorrean bultzatzea da, enpresa eta ekono-
mika euskara eta euskal kulturaren zerbitzu
jarriaz.

elkar gidatu duten baloreen artean, azpimarra-
tu nahi nuke ekarpenetako bat izan dela
izaera nazionala eman izana: Iparraldeko eta
Hegoaldeko pertsonak daude sorreran, eta
sorreratik izan du helburu Euskal Herriko sor-
tzaile guztiekin lan egitea eta zerbitzua ere lu-
rralde guztira zabaltzea.

Zerbitzu hori, hasieratik integrala izan zen,
esan nahi dut liburu eta musikaren balio kate
guztiari erantzuna eman izan diola: sorkun-
ta, argitalpena, banaketa eta liburu-denda.
Garai haietan, sektorean ez zen ohikoa horre-
lako egiturak eratzea, enpresa bakoitza es-
pezializatua zegoen eginkizun batean, zela
argitalpena, banaketa edo liburu-denda. **elkar**-ek
hasieratik argi izan zuen euskara eta
euskal kulturaren egoera nolakoa zen, bene-
tan ahula, txikia eta ikusezina. Egoerari aurre
egiteko, beharrezko zen sortzaileei lagundu
eta beraien lanak argitara ematea. Bestalde,
ze goen apurra ez zen saltzen modu normali-
zatu batean, gehienetan harpidetza bidez edo
liburu-dendetan modu prekario batean, argi
ze goen euskara eta euskal kulturan espeziali-
zatutako liburu-denda beharra. Gainera, **elkar**-en
helburua zen argitalpen horiek Euskal
Herriko liburu-denda beharra. Gainera, euskal

Joxemari Sors Bagüés

elkar Fundazioko lehendakaria

kultura ohiko gainerako liburu-dendeetan ere
eskuragarri jartzea. Behar horiek ikusi geni-
tuelako jo genuen gure egin beharra modu in-
tegral batean antolatzen: **Elkar** argitaletxea,
Bilintx liburu-denda eta **Zabaltzen** banaketa.

Lehen aipatu dugu zergatik **elkar** Taldeak har-
tu zuen Fundazio egitura, euskara eta euskal
kultura elikatzeko eta laguntzeko; horretarako
enpresa taldeak garatu izan duen politika be-
rrinbertsioarena izan da, hasiera hasietartik.
Berrinbertsio politika horrek ahalbideratu digu
zenbait proiektu martxan jartzea, eta garran-
titsuena izan da enpresa eta ekonomia uz-
tartuz baliabide ekonomiko eta egiturazkoak
sortu direla eta euskara eta euskal kulturan
zerbitzura jarri direla.

Baina **elkar** taldea ez zen sortu besterik gabe
enpresa indartsu bat egiteko, herri honen be-
harrei erantzuten saiatzen baizik, euskararen
eta euskal kulturaren inguruan lan egiten du-
tenekin eskuzabal izateko. Berrinbertsioaren
izateko eta egiteko elkarlana da, batak bes-
tea eskatzen du derrigorrez. Gure herri txiki
honetan beharrezkoia izan eta bakarka ezin
dena egin elkarrekin eginez bihurtzen da pos-
ible, eta horrek onurak dakarazkie ekintzaileei
eta euskal gizarteari berari. **elkar** Taldearen 50
urteko ibilbide honetan elkarlana oso presente
egon da beti, inguruko beste eragile batzuekin
batera garatu ditugu hainbat egitasmo. Eragile
horietako batzuk aipatzekotan: Bostak bat tal-
dea, Elhuyar, Uzei, Ikastolak, Jakin, Egunkaria
eta Berria, Kontseilua, Irrien lagunak, Hamaika
Telebista eta abar.

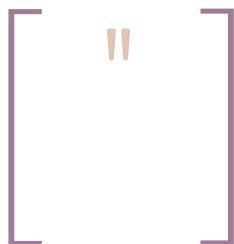
Bukatzeko esan **elkar** taldearen eginkizuna
euskaran eta euskal kulturan zentratu dela al-
derdi politiko eta instituzional etatutako autonomo
eta independiente izanda, baina horrek baldin-
tzatu gabe edonorekin batera lan egitea.

Filosofia edo egiteko modu hori hasieratik in-
darrean egon da sortzaileen jardueran, baita
gaur egun ere, belaunaldi aldaketa egin eta ge-
ro. Zinez eskertzekoa da jarraiapena eman dion
taldeak helburu eta filosofia berarekin jarrai-
tzen dutela ikustea.

50 urtez aritu da elkar euskarak eta euskal kulturak bere garapenerako dituen beharrei erantzuten saiatzen. 70eko hamarkadan hasi zen, garai haitetan itolarrian bizi zen euskal kulturari arnasbideak bilatzeko kezkak eraginda. Dena zegoen egiteke, euskarakoz liburu eta musikaren eskaientza urria zen, gainera, empresa egitura sendoak falta ziren gero eta handiagoa zen gizarte eskaria-ri erantzun ahal izateko. Trantsizio urte zorabiagarri haitetan hasi zen elkar gerora bere enpresa egitura izango zena egituratzen, garai hartan sortu ziren elkar argitaletxea, Zabaltzen banaketa enpresa, edota Zabal eta Bilintx lehen liburu-dendak. Ondoren, 80 eta 90ko hamarkadatan, kultur industria euskaldun baten garapenerako ezinbestekoak ziren sostenguko egiturak eraikitzen aritu zen; Euskal Herrian zehar liburu-denda katea hedatzu, banaketa sarea profesionalizatzu, musikaren alorrean diskotexea sortu eta grabazioa estudioa eraikiz, eta argitalpenetan, haur, gazte eta helduei zuzendutako gai ugarietako kaltzatezko edizioak burutuz. Mende berriarekin, baliabideak bila espainiar estatu mailako he-dapenari ekin zion elkar-ek, banaketa alorrean Madril eta Bartzelonan abiatuz, gaur egun arte, non estatu osoan egiten duen lan, liburu, testiliburu, papertegi eta jokoen banaketan.

Baina mende berriarekin ere, taldearen hedapenaz gain, digitalizazioaren eskutik sektorearen eraldaketa iritsi zen, ordurarte egonkortua zegoen sektore eredu oso bat aldatuz. Irakurtzeko euskarri berriak, testu-liburuen digitalizazioak, on-lineko kontsumoak, kultur produktuen desmaterializazio gero eta handiagoak, etxeiko entretenimendu digitalaren aukera berriak..., aldi berean bat egin duten eraldaketa indarrak bilakatu dira, sektore osoaren joko ze-lai eta arauak aldatzeraino.

Gaur egun erronka bikoitza du elkar-ek. Testuinguru berrian euskara eta euskal kulturaren sustapena modu eraginkorrean bultzatzen ja-rrraitu behar du, orain arteko kultur beharrei eta berriei erantzuteko. Eta aldi berean, enpresa den aldetik, merkatu aldaketara egokitzen as-

Elkar Taldea eta euskararen kultur industria

matu behar du, horretarako estrategia zuzenak abian jarriz.

Erronak horiek gainditzerakoan bi dira elkar-en giltzarri nagusiak: beste eragileekin lankidetza eta merkatu aldaketetara enpresa ego-kitzapena.

Lankidetza elkar taldearen oinarria izan da 50 urtez. Esperimentziak erakutsi du eragileen arteko lankidetza indar biderkatzalea dela, indarrak bateratuta eta elkar lagunduz egin dezaketela aurrera euskal kulturak zein euskal kulturgintzako eragileek. Hurrengo hamarkadan ere, euskal liburugintza eta musikagintzaren sistema elkarlanean eraikitzen saiatuko da elkar, sektore osoari begira liburu eta musika katearen eragileekin proiektuak partekatuz, izan edizioan, logistikan edo komertzializazioan, edo izan liburu-dendekin lankidetzan. Sektorearen aldaketari sektore gisa aurre egitea da helburua, eta horretarako, lankidetza zenbat eta eremu gehiagotara zabaldu, orduan eta eraginkortasun handiagoa lortuko da.

Aurrekoarekin batera, merkatu aldaketetara eten gabeko egokitzapena egiten jarraituko du elkar-ek, merkatuaren berrikuntzei erantzuteko behar diren estrategiak garatuz. Liburu banaketaren sektorean aldaketa handia eta isila gertatu da Espainiako estatuan azken 15 urtetan. Aldaketa horren aurrean elkar Taldea garatzen joan den egokitzapen estrategia ho-

Mikel Esnal

elkar Taldeko
zuzendari-kudeatzailea

nela azal daiteke: elkar-ek, bere helburuei autonomiaz eutsi dio eta enpresa proiektu sostengarri baten bila, apustu estrategikoa egindu estatuko banaketa independentearen sektorean. Beste hainbat sektoretan gertatzen ari den bezala, liburuaren banaketa sektorean enpresen atomizaziotik kontzentraziorantz doan aldaketa prozesu bat gertatzen ari da, eta elkar Taldea prozesu horren estatuko traktoreetako bat da gaur egun. Estrategia horri erantzuten dio Adunako azpiegitura berriak. Egoitza berria elkar Taldearen gaitasun operatiboa sendotze-ra dator, aukera emanaz taldearen banaketa jarduera eraginkorragoa eta lehiakorragoa izan dadin, off-lineko zein on-lineko merkatuetan. Era horretara, elkar Taldearen apustua da euskararen kultur industriak bere epe luzeko bu-rujabetza eta sostengarritasunerako behar dituen azpiegiturak bermatzea.

50 urtez aritu da elkar euskararen herria egiten saiatzen. Bitarte horretan bere enpresa eredu bereizgarria hormatzen joan da, beti gizarte ekonomia izaeratik hurbil. Enpresa barrura begira, kultur sektoreak baimentzen dituen baliabide urrien banaketa egiteko orduan, barne ekitatea eta berdintasuna lehenetsi du elkar-ek norbanakoa aberastearen aurretit; eta kanpora begira, irabazi asmo ekonomikoa bezainbes-te, kultur irabazia bilatu du, gizartera itzuliaz gizartea emandakoa. Era horretara, elkar-ek erakutsi du posible dela, printzipio etikoe-tan oinarrituz, garrantzizko eskala duen herri proiektu eraginkor bat eraikitzea, merkatu zabaLEAN lehiakorra eta profesionala dena.

Alabaina elkar katebegi bat besterik ez da euskal kultur industriaren katean. Kate luze horrek, gaur gaurkoz, bere osotasunean, bideragarritasun duin bat lortzeko zaitasun estructuralak ditu. Euskararen kultur merkatuak duen tamaina mugatuak eragozten baitu sortzaile, kultur enpresa edo egituretan, prekarietatea gainditu eta egonkortasunera iristea. Kultur egiturak indartzea euskararen inguruaren ardaztuz; hori da hain zuzen, hurrengo hamarkadetan, elkar bitarte, eragile guztiekin lankidetzan gainditu beharko den erronka.

Olatz Osa Zubia

Elkar argitaletxeko zuzendaria

50 urte joan dira Elkarrek Kabier Amurizaren *Hil ala bizi* liburu argitaratu zuenetik, egunotan aurkeztu dugun *M ama eme ume* Erika Lagoma eta Estitxu Fernandezek ondutako liburua plazaratu denera. Errealitate soziopolitiko jakin baten testuinguruan argitaratuak biak ala biak, uneko gizartearen eta norbanakoentzako galdera eta auzien islak. Horixe da hain zuzen argitaletxearen eta ekoiztetxearen bizigai eta funtzioa, sortzaileen eta sorkuntzaren eskutik, momentuko behar eta erronkei, kulturatik, kultur edukien bidez erantzuna bilatzeko bitartekoak eskaintzea.

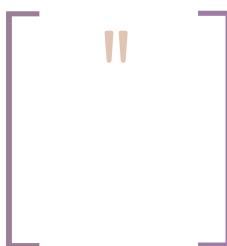
Kulturgintzan eta euskalgintzan ia guztia egituratzeko, idazteko, kantatzeko, plazaratzeko zegoen garaian ekin zion Elkar argitaletxeak bere ibilbideari. Egun ezagutzen ditugun egiturak, urteetan metatutako corpora eta hizkuntzaren beraren estandarizazioa ametsa ziren garaian, *herri gogoa* ez ezik, epe luzeko bisioa eta sekulako ausardia izan zuten Baionan elkartu ziren eta hauei berehala atxiki zitzazkien hegoaldeko kulturgile gazteek. Helburua zehatza zen: garaiko euskal kulturaren egoera zaila errotik aldatzea.

Bost hamarkada pasa dira, aldaketa handiak ezagutu ditugu lantaldeetan, egiteko eta antolatzeko moduetan, baina edozein ekinbide eta ekintzen gibelean ezkutatzen den zergatik eta zertarako galderen erantzunie eutsi egin zaie: euskaraz bizi nahi duen eta euskaraz pentstu, hezi, hazi eta garatu nahi duen herria eta herriarrak badira, garapen horretan kultur edukiek eta esperientziek ezinbesteko ekarpena egiten dute, eta ondorioz, argitalpengintza oinarri izango duen kultur projektu sendoa egikaritzen jarraitu beharra dago.

Ulerkera horrekin dihardu egungo lantaldeak, XXI. mendeko egiteko moduetara egoki-

tuz, Kultur projektua egunez egun elikatzen. Haur, gazte eta helduen literatura, Euskal Herriko historia eta pentsamendua, Euskal Herri fisika eta geografikoa, euskal currículumaren garapena eta musika ildoak dira proiektu ezberdinaren bidez etengabe osatzen eta lantzen ditugunak eta Elkar, TTarttalo, Txertoa, Sua eta Ikaslekar zigilupean argitaratzen direnak, urtean batazbeste 190 titulu berri plazaratuz.

50 urte Kultur projektua elikatzen, eskerronez

Kultur projektuak baditu, alabaina, ekoizpena bera osatzen eta ahalbidetzen duten bestelako egitekoak. Sorkuntzarik gabeko ekoizpenik ez dela dakigulako saiatzen gara urtero edizio planetan sortzaile/artistak berriei leku egiten, eta baita sariak eta bekak antolatzen. Eta, era berean, elkarlanean izan ezean, hainbat projektuk argia ikusterik ez dutela dakigulako egin dugu eta egiten dugu

bidea kulturgintzako eta euskalgintzako beste hainbat eragilekin hamaika proiektutan.

50 urte hauetan sekulako bidea eta ahalegina egin du kulturgintzak corpora osatzen, baina egungo gizartean argitaratzen jarraitzea bezainbesteko erronka da, testuinguru globalizatu eta gero eta uniformizatuagoan, ikusgarritasuna eta erreferentzialtasuna lortzea. Elkarrekin zein bakarka egindakoa badela eta eskuragai dagoela ikusgarri egitea eta Transmisioa egitea dira, bereziki belaunaldi berriei, argitaletxearen eguneroko jardunean beste oinarriak, urtero ehun aurkezpen eta kultur ekitaldi antolatuz, besteren artean.

Eta jakina, Kultur eragileta da, gure jardunaren muinean kokatzen dugun azken egiteko. Erronak ez dira txikiak: Kultur sortzaileen, bitartekarien, industriaren profesionaltasuna eta egonkortasuna, globalizazio garaiotan hizkuntza gutxiagotuetako Kultur-jarduna bizirik eta bizi ahalbidetzea, egiteko eta kontsumitzeko modu berrien aurrean ekoizpen jardunari eutsi ahal izateko negozio eredu berriean asmatzea eta etorkizuneko gizartearren balio-eskalan kulturak lehentasuna izatea. Horra sektoreko eta kulturgintzako beste eragilekin batera, lantzeko eta erdiesteko ditugun zeregin batzuk.

Zoriontek eta eskerrona adierazteko abagunea ere badira urteurrenak. Duela 50 urte proiektu honen oinarriak jarri zitzuten kulturgileei asko daukagu eskertzeko eta aitortzeko, orduko herri gogoa, bisioa eta ausardia isipilu garrantzitsuak dira, zinez. Eta eskerrona, halaber, bost hamarkadetan modu batera edo bestera proiektu hau elikatzen jardun duzuen lankide, sortzaile, elkarre, erakunde, kulturgile, kulturzale, lagun guztiei.

El grupo **elkar** que hoy conocemos (editorial, distribución, librerías, centro de impresión) no ha surgido de la noche a la mañana. Muy al contrario, es fruto de una dilatada trayectoria que nos obliga a remontarnos cincuenta años atrás para conocer el germen de la realidad actual.

Corrían los años 60 del siglo pasado. En plena dictadura, Joseba Jaka, un joven de Zegama, que se dedicaba a la venta de electrodomésticos puerta a puerta, tras tomar conciencia de la situación del euskera, comenzó a vender libros en lengua vasca. Además, se ocupó de conseguir y distribuir material para las recién nacidas ikastolas. Los beneficios de tan compleja labor los dedicaron a la publicación de textos para las ikastolas.

A comienzos de la década de los 70, por tanto, Joseba y sus hermanos Goio y Jon Jaka ya se dedicaban a la distribución de libros. Mientras tanto, en 1972, en Ipar Euskal Herria veinte jóvenes del entorno cultural euskaltzale (cantantes, escritores...) crearon la editorial ELKAR. Tenía como misión publicar discos y libros con todo el control del proceso, desde la creación hasta la venta.

Con la editorial ya en marcha, en 1974, ampliaron el capital de la empresa dando entrada a veinte personas de Hego Euskal Herria, medida con la que, además, dejaron patente la

visión nacional de su proyecto. Es entonces cuando confluyeron con la labor que el grupo de Joseba Jaka realizaba al sur de los Pirineos.

Tanto quienes fundaron la editorial en Ipar Euskal Herria como quienes trabajaban en la distribución y venta en Hego Euskal Herria compartían un criterio básico que se ha demostrado clave en el devenir de **elkar**: los beneficios que generase la actividad se debían reinvertir en la cultura vasca. Joan Mari Torrealdai solía recordar que el principal distintivo del grupo **elkar**, además de su carácter euskaltzale, ha sido desde sus inicios el actuar de forma generosa porque su objetivo fundamental, más que el propio grupo, ha sido la cultura vasca.

Así surgió la primera librería en Baiona, de la mano de la sociedad Zabal, a fin de dar visibilidad a la producción cultural vasca. A partir de 1976 Joseba Jaka y sus hermanos montaron la librería Bilintx en Donostia y la empresa de distribución Zabaltzen. Al igual que en Baiona, veían la necesidad de hacer un sitio en las capitales de Hego Euskal Herria a la cultura en euskera. De esta manera, durante las siguientes décadas fueron abriendo nuevas librerías por la geografía del país.

A medida que el grupo de empresas **elkar** crecía, a los fundadores les preocupaba que algún día aquella infraestructura quedara en manos

privadas. A fin de asegurar que siempre estaría al servicio de la cultura vasca, optaron por renunciar a sus participaciones en la empresa para dejar todos sus bienes a una fundación que mantuviera el espíritu original de reinvertir en la cultura vasca los beneficios que su actividad genere. Así pasaron a la fundación la editorial Elkar, las librerías, la empresa de distribución Zabaltzen y todos los bienes y propiedades.

Hoy en día estas son las principales empresas que forman parte de la fundación **elkar**:

- Editorial: Elkar argitaletxeak SL. Incluye los sellos Elkar (libros y música), Ttarrtalo, Txertoa y Sua.
- Distribución: Elkar banaketa y Elkarlanean SARL en Euskal Herria; ACL y DISPE en el Estado español.
- Librerías: 18 en Euskal Herria.
- Centro de impresión: Leitzaran Grafikak.

Además, participa con otros agentes de la cultura vasca en proyectos como la editorial Ikaselkar, el parque cultural Martin Ugalde, Hamaika telebista, Irrien lagunak y Bidasoa imprimategia.

elkar nació para dar respuesta a las necesidades del euskera y la cultura vasca. Cincuenta años después, ese sigue siendo el norte que guía toda nuestra labor.

ULISES

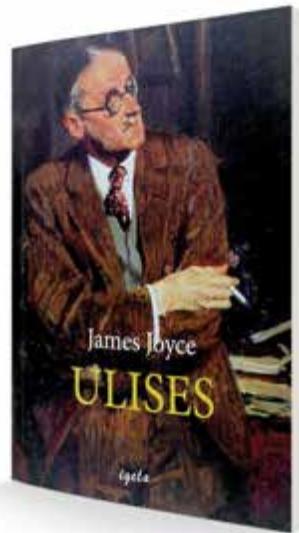
Ehun urte beteko dira aurten Literatura Unibertsaleko lan nagusietako bat idatzi zela. James Joycen *Ulises*. Baita zazpi urte ere Xabier Olarrak lehen aldiz euskarara ekarri zuela.

Irlanda eta irlandarrak lotzen dituzten kate denen adierazle, tradizio judeokristauak dakartzan nekeen isipil, bi mundu gernen artean sortu zen giro artistiko biziak ekarri zituen abangoardia denen topaleku, kultura helenikoari egindako monumentu literario bat edota jenio baten maisulan zoroa. Gauza asko da *Ulises*, baita askok hasi baina gutxik amaitu duten liburua ere, irakurtzea maite dutenek bizitzan behin sikeria saiatu beharrekoa. Itzuleria gabeko bidaia letren Mekara.

Urteurrena ospatzeko, eta zuetako asko berriz ere James Joycek eraikitako unibertsoan barneratzera gonbidatzeko, mendeurreneneko edizio bat prestatu du Igela argitaletxeak. Itzultzaleak itzulpena sakon berrikusi eta pasarte batzuk berrridatzi ditu. Zuzenketa andana eta edizio lan berria jaso ditu liburuak, bere zailtasunaren baitan ahalik eta erosoa eta izan dadin irakurketa irakurle zahar eta berrientzat.

Liburu atzeko oharrak ere moldatu eta hobetu dituzte argitaratzaileek, *Ulises* irakurri nahi duen irakurzaleari bidairen mapa zehatz bat eskaini asmoz. Galdu dadin, baina labirintoko haria erabat galdu gabe. Iritsi dadin amaierako Mollyren bakarrizketa ederrera.

Euskal literaturak dituen altxor gordeetako bat da itzulpen hau, dakarren euskaragatik, bere exijentziaren aberastasunagatik, bideak ez direlako bide leku ezezagunetara ez bagaramatzate. "Espero dugu – esan dute Igela argitaletxetik– guk *Ulises* berriz ere zuentzat prestatzen hartu dugun hainako nekea eta poza ekarriko dizkizuela irakurketak. Uda dugu aurretik, eta bizitza bakarra. Iritsi da unea labirintoan barneratu eta *Ulises* irakurtzen saiatzen".

ULISES
James Joyce
Itzultzalea: Xabier Olarra
IGELA

Vacaciones
Santillana

Oporretan ÒNGI

Oporretako koaderno bat erosita, jolastu dohainik gure online escape roomean, eta **20 bideokontsola eramangarriren** zozketan parte hartuko duzu.

Sartu hemen:

vacacionessantillana.es

**GUÍA DE
ESCALADA
EN NAVARRA**

Algo más que un libro con zonas y vías de escalada

Situado a pie de pared del sector Espolón del Indio, repaso la ruta con la mirada. La roca en Etxauri, en general, es de buena calidad, peculiar, eso sí, porque la caliza nos sorprende con placas con agujeros, gotas de agua pinchadas, choreras en desplomes, fisuras y dierros, placas verticales con cantos de tamaño medio, regletas... La rutina de escalar implica esta lectura previa, analizar la ruta, buscar agarres, imaginar cómo me voy a desenvolver en las transiciones, los movimientos que realizaré, los apoyos, la dirección...

En las manos es imprescindible la guía, mi guía. Los ojos realizan cientos de viajes, de la pared al papel, del papel a la pared, uno detrás de otro, mientras la cabeza se concentra y memoriza, ejecuta de manera virtual y planifica. Es lo que tiene la escalada, libera a tu mente, es un fabuloso ejercicio anti estrés. Mientras planifico y ejecuto no pienso en otra cosa. El mundo se reduce y solo veo unos pocos metros de roca a mi alrededor. Nada más. Es un mundo de sensaciones, cómo siento

la roca en mis manos, cómo mis dedos hablan con la pared, la sensación al apretar una regleta y sentir que puedo tirar de ella, cómo siento el aire, el sol, el frío, el estado físico y mental en que quedo tras escalar un largo difícil, siempre a punto de caer, cómo me duelen los brazos, pero, aún así, subo y subo.

Me apasiona. Me gusta escalar porque me topo con gente que comparte estas sensaciones, con gente que

suma, escala en silencio, saluda, mantiene caminos, de alguna manera, se compromete con la escalada, respecta las regulaciones por nidificaciones, es crítica con lo que tiene alrededor, pero acepta la diferencia, que aparca y piensa en quién vendrá detrás, alguien que se siente uno más con independencia del grado que haga. Disfruto con todo esto. No es solo un deporte, no se trata de pasar un ratito con los colegas y hacer unas risas. Hablamos de compromiso, de superación perso-

NADIE PUEDE OCULTARSE PARA SIEMPRE

DESTINO

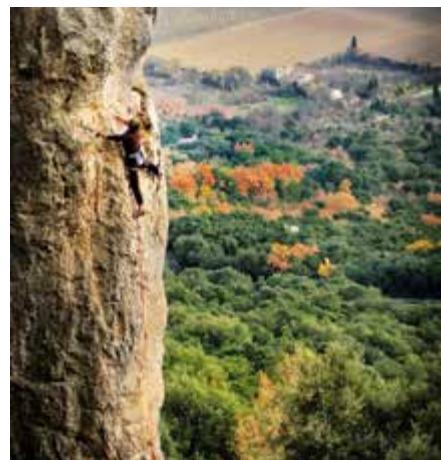
María Oruña
El nuevo fenómeno de la novela negra

booket

nal, de retos y evolución, de sostenibilidad y eficiencia, de compañerismo y cuidado medioambiental.

La Guía de Escalada en Navarra que publico esta primavera con Sua Edizioak mantiene el alma de la que publiqué hace muchos años ya, pero llega renovada, aumentada y construida con muchos años de experiencia detrás. Ha sido un trabajo arduo y largo, hecho con mucho detalle y mimo, ingredientes necesarios para que los escaladores que la usen acierten con la vía que buscan, ya sean los que conocen algunas de estas paredes, los que quieren descubrir otras nuevas, o quienes llegan de otros territorios y se enfrentan por primera vez a las zonas de escalada navarras.

Pero es una guía muy distinta a otras, el usuario lo verá. Hay información fiable y contrastada con muchos amigos, escaladores y equipadores sobre las zonas de escalada, accesos, vías, paredes, sectores, dificultad... Además, he incluido píldoras de información para educar y transmitir mensajes referidos a la protección medioambiental; a las aves rapaces y plantas con las que compartimos el roquedo, aspecto en el que me han asesorado naturalistas; cuestiones técnicas y de seguridad, de comportamiento y actuación, porque es tiempo de desterrar los gritos al escalar, los perros sueltos que ladran de continuo...

Recoge 29 zonas de escalada, 230 sectores y cientos de vías. Es una guía muy pensada, hecha con esmero. Espero que se aprecie en el resultado final. Cada raya, cada dato y cada foto han sido hechos con una planificación e intención. Es la misma atención que pongo a pie de pared antes de encaramarme para hacer una vía.

CARLOS VELÁZQUEZ
Escalador

NOBEDADEAK

JAPÓN SECRETO

Marc Morte
ANAYA TOURING

Japón es uno de los países más visitados del mundo. La mayoría de los viajeros terminan yendo a los lugares más trillados. Japón secreto pretende mostrar a través de espectaculares fotografías e interesantes textos estos rincones que escapan al radar de la mayoría de los viajeros.

RUTAS A PARAJES IDÍLICOS II PIRINEO ORIENTAL

César Barba
SUA EDIZIOAK

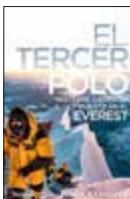
Desde Val d'Aran hasta el Cap de Creus, los Pirineos orientales conforman un escenario abrupto de valles, barrancos, bosques... Estas rutas recorren espacios emblemáticos, algunos de reconocida fama, otros menos frecuentados, todos encantadores.

RUTAS A CASCADAS RECÓNDITAS

AAVV
SUA EDIZIOAK

Entre los espectáculos de la naturaleza, los protagonizados por el agua cautivan de una manera especial. De esos paisajes hay uno que no deja indiferente a nadie: los saltos de agua. Este libro recoge veinticinco cascadas de Euskal Herria desconocidas para el gran público.

EL TERCER POLO

Mark Synott
DESNIVEL

El 8 de junio de 1924, George Mallory y Sandy Irvine iniciaron la ascensión que debería conducirles al techo del mundo, donde nadie había estado hasta entonces. Se les vio por última vez cuando solo les quedaban 240 m de desnivel a la cima del Everest.

LO MEJOR DE LA NATURALEZA EN ESPAÑA (LONELY PLANET)

Pedro Nicolás Martínez
PLANETA

Esta selección de 24 parques nacionales y naturales cuenta con información precisa sobre qué esperar de la visita: características del parque, lugares imprescindibles, explicaciones detalladas sobre geología, flora y fauna, consejos de visita y propuestas de excursiones.

EUROPA AL AIRE LIBRE

AAVV

DK

Aguas termales espectaculares, cascadas heladas desafiantes y arrecifes de coral increíbles. En Europa hay muchos más paisajes de lo que imaginabas y múltiples formas de explorarlos. *Europa al aire libre* sugiere 150 aventuras al aire libre: escalada, senderismo, buceo...

MIKEL SANTIAGO

¿ES POSIBLE ENTERRAR UN SECRETO PARA SIEMPRE?

150,000 LECTORES

TRAS EL ÉXITO DE LOS BEST SELLERS *EL MENTIROSO* Y *EN PLENA NOCHE*, LLEGA EL MAGISTRAL CIERRE DE LA TRILOGÍA DE ILLUMBE

MIKEL SANTIAGO
ENTRE LOS MUERTOS

f i g o
@penguinlibros
@edicionesb_les

Disponible en ebook

Penguin Random House | **Grupo Editorial**

UN AÑO DE PASIÓN POR EL CÓMIC

Ya han cumplido un año los primeros Komiki Txokoa acondicionados en las librerías elkar de Donostia (Fermin Calbetón) y Bilbo (Iparragirre). Pronto se abrirán espacios similares en Gasteiz (San Prudentzio) e Iruñea (Comedias). Un buen momento para hacer un balance de esta iniciativa.

"Las y los aficionados al cómic le han dado una excelente acogida", constata Joseba Agirre, responsable de esta sección en elkar Iparragirre, mientras nos muestra los numerosos títulos que llenan de vida el espacio reservado al cómic. A lo largo de estanterías y mesas se distribuyen todo tipo de libros relacionados con el género, desde los superhéroes de Marvel hasta la cada vez más extendida producción en euskera, sin olvidar gigantes como el cómic japonés.

El buen recibimiento ha quedado aún más patente con campañas como las de los bonos de apoyo al comercio. "Con los bonos las ventas de cómics han sido muy superiores a la media", destaca Agirre.

La acogida ha sido especialmente calurosa entre los aficionados al género manga, normalmente comprendidos en un rango de edad entre los doce y los veinte años.

"Son el sector más joven y han sido el éxito más inesperado", explica. Tokio Revengers, Naruto, Pokemon y otros clásicos japoneses se han encaramado a los primeros puestos en ventas.

El segundo segmento de lectores que más interés ha mostrado por Komiki Txokoa se sitúa en una franja de edad mediana, entre los 30 y los 50 años, en el que triunfa el cómic más clásico, de tipo europeo, como Corto Maltés.

Muestra de que el sector también está sufriendo una profunda transformación, Agirre destaca el espacio que han ganado los cómics creados o protagonizados por mujeres. Son muchos los títulos que despiertan el interés del público, desde Noviembre a Heavy Vinyl. Lógicamente, también ha crecido de forma notable la presencia de mujeres como consumidoras de un tipo de

literatura que durante mucho tiempo ha estado considerado exclusivo de hombres.

También el euskera va haciendo suyo un territorio que hasta no hace mucho le era extraño. De una parte, porque autores como Asisko Urmeneta, Dom Campistron, Alex Orbe, Mikel Begoña y otros muchos crean en euskara. De otra, porque se traducen obras producidas en otros idiomas. Así se han publicado últimamente títulos como *Armadiloaren igarkizuna*, de un autor de culto como el italiano Zerocalcare o *Aztarna faltsuak* del francés Duhamel. Entre las originales en euskera, *Iñurrategi anaiak*, *Elgeta* o *Jarraitu inurriari* han recibido excelentes acogidas.

Lógicamente, no faltan los clásicos de toda la vida como Mafalda, Tintín, Asterix.... Pero tampoco las innovaciones. Sorprendentemente, hoy se publican versiones gráficas de voluminosos ensayos superventas como *Sapiens*, de Yubal Noah Harari, o de libros de historia referenciales como los de Anthony Beevor sobre la segunda guerra mundial o el de Ian Gibson sobre Federico García Lorca. El universo del cómic se expande a todo tipo de géneros y públicos.

TOMAS ZABALLA
Kazetaria

TÍTULOS destacados

11,95€	12,95€	35,00€	16,00€	15,00€	14,00€	20,00€	9,95€	20,00€
VERSIÓN EUSKERA								
MARVEL	SÉRGIO EDITORE	panini manga						
panini COMICS								

www.panini.es

HABI Helmuga

Lehen diskoa argitaratu zuenetik lau urte pasa diren honetan, laugarren estudioko lana aurkeztu du **Habi** taldeak: *Helmuga*. Lau kantuz osaturiko EP bat da: musikari buruz mintzo den eta musikari berari omenaldia egin nahi dion lana. Estilo askotarikoak nahasi dituzte lau abestietan, orain arte urratutako ibilbidean ikasitako gauza guztiak horietako bakoitzean islatuz.

Diskoa binilo formatuan plazaratu du-te soilik, garai bateko EPEkin egiten zen bezala. Esan bezala, lau kantu da-kartza bere baitan: izena ematen dion

Helmuga, Kondenatu, Gardena eta Be-rriro. Oinarrian rocka dago, zalantzari-k gabe, baina bestelako joeren eta doinuen eragina ere nabarmena da. Erritmo dantzagarri eta melodia jostariak erabili dituzte, bi kideko talde bat izanagatik ere zaleen burua eta gorputz askotarikoak mugiarazteko nahiko baliabide dituztela erakutsiz.

Diskoak musikari buruz hitz egiten du: haien bizitzetan egin duen bideaz eta musika talde bat sortzeak izan ohi duen argi ilunaz. Diotenez, horrelako projektu bat aurrera eramate hutsa zaila izan ohi da, eta, horregatik, haien

inguruau dauden musikariak eta musika bera omendu nahi izan dituzte.

2018ko azaroan sortu zen **Habi**, *Yeray Gascon* eta *Jonander Artola* musikari eta gerora taldekideen bideak gurutzat zirenean. Lehenengo diskoa, berriz, 2019an kaleratu zuten: *Lo-ratu*. Geroztik, beste disco bat (*Ko-loreak*, 2020) eta single bikoitz bat (*Arima denborak*, 2021) argitaratu dituzte; azken hori *Etxekalte* taldeko lagunekin batera. Guztiek Elkar es-tudioan grabatu dituzte, *Victor Sanchez* teknikari eta ingeniariren gida-ritzapean.

HELMUGA
Habi
ELKAR

ETXEKALTE Nor da norbera?

NOR DA NORBERA?

Etxekalte
ELKAR

Nor da Norbera? izenpean, 2022ko udaberrian kaleratu du *Etxekalte* taldeak lehenengo LPa, lan luzea alegia. Elkar estudioetan grabatua eta ekoiztua *Victor Sanchez*en eskutik.

Galdera honi erantzuna ematen baino gehiago, galdera honen inguruau hitz egiten saiatzen dira diskoko hamar kantuak. Bakoitzak ikuspuntu bat jorratzen du, eta elkarrekin prozesu bat aurkezten dute, batak besteareki-ko zubiak eraikiz.

Soinu aldetik kantuek estudioa orduko zuten dinamika eta energia erres-petatzen saiatu dira, beste edozeren

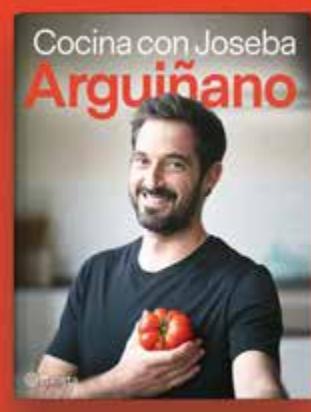
gainerik. Hala ere, experimentaziorako tarte eduki dute, beraien soinu propio baten bilaketan aurrerapauso bat-zuk emanet.

Helburu nagusia bizenetan eta pentsamenduak konpartitzea izan da, eta musika zuzenekoak jotzeko aitzakia izanik, maiatzetik ekainera bitartean aurkezen bira bat lotu dute.

Etxekalte, 2015. urteko udazkenean, Bermeon, *Unai Irisarri* eta *Iker Etxebarriak* sortutako musika taldea da. Urte hu-ra amaitu orduko, *Iñaki Olondo* eta *Jon Andoni Juarez* batuko ziren proiektura, taldea osatuz.

90. hamarkadako eta XXI. mendeko lehen hamarkadako musika estiloak (grunge, hardcore, post-hardcore, post-rock, rock melodikoa, rock alternatiboa,...) eraginda, ahots melodikoek, guitarra zikinek eta erritmo gogorrek definitzen dute beraien izaera.

Taldearen lehen maketa, *Isiltasunetik*, Bermeon grabatu zuten 2017an. Urte bi geroago, 2019an, sei kantuko EPa grabatu zuten, *Gure hizkera*. Lan ho-rettan taldearen heldutasun musikal eta izaera propioaren garapena nabari dira. 2021ean, berriz, *Arimak Denbo-ran* EPa kaleratu zuten, *Habi* talde-akin elkarlanean.

LAS MEJORES RECETAS DE JOSEBA ARGUIÑANO

Cocina sencilla y sabrosa para todos los públicos

Diviértete en la cocina y triunfa en la mesa

HAURRENTZAKO ipuin ILUSTRATUAk

IRUDIMENARI KANTU BAT Zorri zoragarriak

Xixili ohar bat eskuan duela sartu da etxearen: Kontuz, zorriak! Xixilik ordea, ez du inoiz iletik zomorrork kendu, zorrien zirri maite ditu. Eta ikaratu egia da, buruko maizekin batera, irudimena ere galduko ote duen beldur. Izen ere, Xixili ez dago sekula bakarrik: adin, itxura, lanbide eta jatorri ugariko zorriak elikatzen ditu Xixiliren buru marroi-gorriak. Beraiek dira odol gozoaren trukean, irudimena elikatzen diotene ipuin xuxurlatzaleak.

ZORRI ZORAGARRIAK
Uxue Alberdi - Ainara Azpiazu
ELKAR

KATTA eta bere lagunen abentura berriak Zinera eta Txangoa

➤ KATTA ZINERA - KATTA TXANGOA
Miren Agur Meabe - Lotura Films
ELKAR

Egun batean, Katta eta lagunak zinera joan ziren andereñorekin dinosauroen bizitza ezagutzea, baina filmean bazeen dinosauro bat sekulako larrialdian jarri zituena. Beste batean, berriaz, txango bat egitea erabaki zuten, egun euritsua zen, eta Kattak eta Sarek ostadarra topatu zuten lakuan. Jakin nahi zuten zer dagoen beste muturrean. Urrez beteriko lapikoa? Ala, beste zerbait, agian?

APRENDE Y DIVIÉRTETE CON LOS LIBROS INFANTILES DE

PANINI BOOKS
www.paninibooks.es

¡Aprende a contar con dibujos que brillan! 9,95 €	Historias divertidas y con un paso a paso para dibujar al protagonista 6,99 €	11,95 €	Libros de baño ¡que cambian de color! 6,95 €	Para pintar con agua una y otra vez 5,50 €	Para pintar con los dedos 12,95 €

PVP RECOMENDADO

NORK BERE BURUA bilduma berria

Ongizate emozionala lantzeko
baliabideak eta jarduerak

Buruko osasun ona sustatzeko funtsezko urratsak dira haurrei beren sentimenduak ezagutzen eta kudeatzen laguntzea, autoestimu ona eraikitzetan laguntzea eta guztiok desberdinak baina garrantzitsuak garela uler-taraztea.

Horretara dator bilduma hau. Arreta handiz diseinatutako teknika eraginkor eta jarduera eginerrazen bidez,

ongizate emozionala eraikitzeko baliabideak eskaintzen ditu, guraso zein irakasleentzat, bereziki, tresna oso lagungarria bihurtuz. 6 urtetik gorako haurrei zuzendutako liburu hauek eskoletan probatu dira, emaitza arrakastuetan!

Hona hemen lehenengo bi tituluak: *Maitatu zure burua!* eta *Aurkitu zure indarra!*

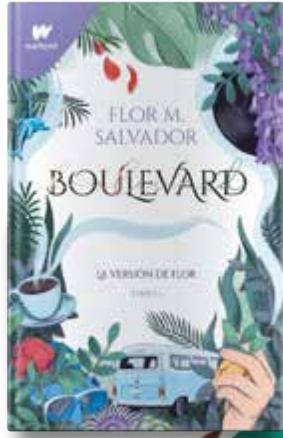
MAITATU ZURE BURUA!
Beth Cox - Natalie Costa - Vicky Barker (il.)
TTARTTALO

AURKITU ZURE INDARRA!
Beth Cox - Vicky Barker (il.)
TTARTTALO

SI AÚN NO
LO HAS SUPERADO,
VUELVE AL
BOULEVARD

Montena

 Disponible en ebook
www.penguinlibros.com

14. elkar ILUSTRAZIO ETA IPUIN LEHIAKETA

SARI BANAKETA

2022ko maiatzaren 14an egin genuen 14. elkar Ilustrazio eta Ipuin lehiaketako sari banaketa ekitaldia, Donostiako alde zaharreko elkar liburu-dendan. Bertan izan ziren, edizio honetako saritu gehienak eta baita beraien familiako kideak ere. Guztiak pozik agertu ziren ekitaldira, sariak jasotzeko gogotsu.

Aurten ere partaidetza izugarria izan da. Izan ere, 9.000 lagunek baino gehiagok hartu dute parte: 3.000 ipuin jaso ditugu, 5.800 ilustrazio eta 200 komiki, gutxi gora behera. Gainera, beste urte batez jasotako lanen maila oso altua izan da.

UN MUNDO
de libros para niños

libros ingeniosos | mentes curiosas | librosalbatros.es

Saria jasotzen lehenak, gaztexoenak izan ziren, alegia, Edu Zelaietak eta Txabi Arnalek idatzitako *Hiru lehoi* ipuina ilustrazio bilakatu behar zutenekin:

ILUSTRAZIOA (A MAILA)

1. saria	Eizan Ortega (Lazkao)
2. saria	Maddi Garai (Durango)

ILUSTRAZIOA (B MAILA)

1. saria	Giulia Martin (Ermua)
2. saria	Amets de Agueda (Trintxerpe)

ILUSTRAZIOA (C MAILA)

1. saria	Aiur Nuin (Lizarra)
2. saria	Lander Apiñaniz (Armentia)

Ondoren, Alai Zubimendik egindako ilustrazioarekin ipuin bat osatutakoek jaso zuten saria:

IPUINA (D MAILA)

1. saria	Mara Orbe (Bilbao)
2. saria	Onditz Esnaola (Lizartza)

IPUINA (E MAILA)

1. saria	Ekhi Arizmendi (Biriatu)
2. saria	Irati Gallastegi (Elorrio)

Kategorietako sariekin amaitzeko, komikietako irabazleek sariak jaso zituzten:

KOMIKIA (F MAILA)

1. saria	Leire Martínez de la Pera (Nanclares de Oca)
2. saria	Aitor Aristi (Irura)

Azkenik, urtero bezala lehiaketa honetan kolaboratu duten Laboral Kutxa eta Irrien Lagunak-ek emandako sariak banatu genituen. Hauek zozketa bidez aukeratzen ditugu, parte-hartzea eskertzeko asmoz:

LABORAL KUTXAK EMANDAKO SARIAK

Ikasgela guztiarentzat txango baterako dirulaguntza

- Nazaret Hernandez (Soraluze)
Aitor Gogenola (Lekeitio)

IRRIEN LAGUNAK-EK EMANDAKO SARIAK

Harpidetza

- Enara Agirregomezkorta (Bergara)
Iker Uranga (Hondarribia)
Izar Goikoetxea (Etxarri-Aranatz)

Ikasgela guztiarentzat txango baterako dirulaguntza

- Markel Gisasola (Elorrio)

Un juego de Inka y Marcus Brand

EXIT EL JUEGO

¡Vive la experiencia de una "sala escape" en tu propia casa!

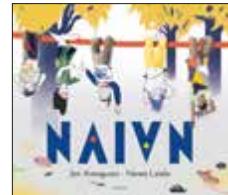
A ESTE JUEGO SOLO SE PUEDE JUGAR UNA VEZ,

PUEDE QUE TENGAS QUE TACHAR, DOBLAR O RASGAR LOS COMPONENTES QUE SE INCLUYEN

DEVIR

NAIAN
Nerea Loiola
EREIN

Zergatik dago buruz behera? Zer gertatzen zao? Horrela egongo al da beti? Noiz arte? Noiz jarriko da normal, besteok bezala? Eta, norbait betirako desberdina bada, zer?

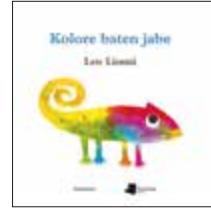
Eskolako lehen eguna
Esther van den Berg
TTARTTALO

DIN-DILIN-DAN
Pello Añorga
DENONARTEAN

El lobo feroz se va de vacaciones
Jean Leroy
EDELVIVES

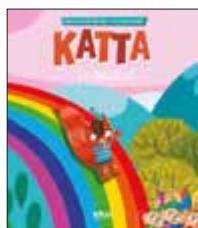
Kolore baten jabe
Leo Lionni
PAMIOLA-KALANDRAKA

Eskolako lehen egunari buruzko liburu dibertigarri bat; bai eskolara joateak beldur pixka bat ematen dienentzat eta bai eskolara joateko irrikaz daudenentzat ere.

Liburu hau euskal ahozko tradiziotsik jasotako formulez, kantzez eta poesia ludiko-koralez osatuta dago. Eta, gainera, Pello Añorgak sorturiko pielez eta jolasteko poematxoetan. Lagungarri egitean, Añorgak 174 bideo igorri ditu internetera.

El lobo feroz está loco de contento: ¡se va por primera vez de vacaciones! Pero no todo resulta como esperaba: en el tren a la playa van como sardinas en lata; en la arena no hay sitio para la toalla y las gaviotas no parecen ser sus mejores amigas.

Bere identitatearen bila dabilen kameleoi baten abentura kontatzen digu liburu honek, eta azkenean nola ohartzen den garrantzitsuena ez dela kolorez aldatzeari uzte, baizik eta kolorea beste norbaitekin partekatzea.

KATTA. TXANGOA
Miren Agur Meabe
ELKAR

MARCUS POCUS. MAGIA A DOMICILIO
Pedro Mañas
DESTINO

MARIMATRAKAK. IKIMILIKILIKLIK!
Ana Jaka
ELKAR

TXANO ETA OSCAR. KRISTALEZKO KAIOLA
Julio Santos
XARPA BOOKS

Udaberriko egun euritsu batean, Kattak eta Sa-rek ostdarrarria topatu dute. Zer ote dago beste muturrean? Urrez beteriko lapikoa? Ala beste zerbait, agian?

En la moderna ciudad de Suncity no queda lugar para la magia. O al menos eso cree Marcus Pocus, un travieso aprendiz de brujo del Club de la Luna Llena.

El istorio jasotzen ditu. *Magia egiten*: magiak li-luratuta hasiko dira bi ahizpak jolasean; lagun guztiak, halere, ez dute magia gogoko. *Irristada oporetan*: kobazulo batera sartuko dira guztiak, aita izan ezik.

Eskolakoekin hiriko delfiniorira egindako bisita batean, zerbait susmagaria ikusi genuen, eta ikertea erabaki genuen. Kontua da eskaintzen zuten ikuskizuna ez zela zirudien bezain xaloa eta polita, eta guk ekintzara pasatzea erabaki genuen.

Libros que despiertan los sentidos

Así suenan las mascotas

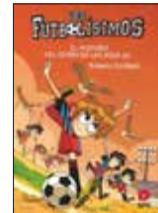
El bebé mueve y descubre Mascotas

Desplegables Mariposas

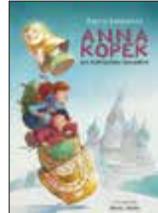
usborne.com

**USTEKABEKO
BIRA**
Almudena Cid
ALBERDANIA

**LOS FUTBOLÍSIMOS
21. EL MISTERIO DEL
CERRO DEL ÁGUILA**
Roberto Santiago
SM

ANNA KOPEK
Haritz Larrageta
EREIN

**GREG 14.
ERAISTE BOLA**
Jeff Kinney
ALBERDANIA

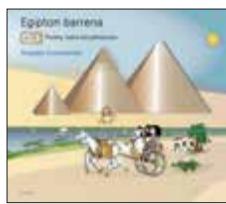
Olympia oso neska berezia da. Amets bat du eta etsi gabe borrokatuko da hura lortzeko: gimnasta olinpikoa izan nahi du. Errusiatik etorri eta gero, primeran doakio guztia: Clararekin adiski-detu da, eta Marioarekin ongi doa dena.

+8

Los Futbolísimos acaban de aterrizar en Almería para jugar el Torneo de la Microalga. Pero esta vez, tienen una misión secreta: resolver el misterio de la niña que llegó en medio de una gran tormenta.

Uxueren eta Jokinen ama kazetaria da eta, hori dela eta, bidaiztea tokatzen zaien maiz. Orain-goa ezhohiko abenturak biziko dituzte Moskun. Nor dute segika? Zein da matrioxkon konderria? Eta, batez ere, zer da Anna Kopek?

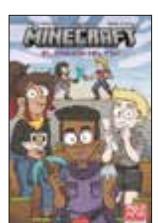
Ustekabeko herentzia batek aukera ematen dio Heffleyren familiari bere etxea eraberritzeko. Baino laster jakingo dute obrak egitea ez dela ematen zuen bezain erraza. Paretak birrindu ondoren, arazoak hasten dira...

**EGIPTON
BARRENA**
Amparo
Errandonea
EREIN

**CÓMO SOBREVIVIR
A LA ANTIGUA
ROMA**
El Fisgón Histórico
EDEBE

**EL DRAGÓN DEL
FIN. EL CÓMIC DE
MINECRAFT**
Sfe. R. Monster
HARPERKIDS

**SKANDAR
EL LADRÓN DEL
UNICORNIO**
Annabel Steadman
SALAMANDRA

K. a. 756. Tutmes (nekazari-familia bateko semea) eta Neferu (Egiptoko erregearen semea) jolasean dabiltsa Nilo ertzean, piramideen parean, beste hainbatetan bezala. Egun horretan, ordea, zerbait gertatuko da, eta bizia aldatuko die.

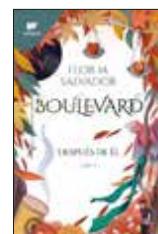
Emperadores sanguinarios, volcanes en erupción, juegos en los que puedes perder la cabeza... ¿Seguro que sabrías sobrevivir en la Antigua Roma?

¡La primera novela gráfica oficial ambientada en el mundo de Minecraft! La vida de Tyler da un giro cuando su familia tiene que mudarse de la ciudad donde siempre ha vivido.

Skandar Smith siempre ha querido cabalgar sobre un unicornio. Tener la suerte de ser uno de los pocos seleccionados para criar uno y convertirse en su jinete.

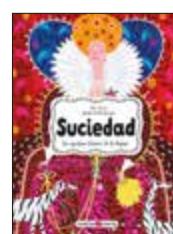
**KATUAK
JANDAKOA**
Asel Luzarraga
ELKAR

**DESPUÉS DE ÉL
(BOULEVARD 2)**
Flor Guadalupe
Mojárraz Salvador
MONTENA

**EL LEÓN SOBRE
LA PUERTA**
Onjali Q. Rauf
LA GALERA

**SUCIEDAD.
LA APESTOSA
HISTORIA DE
LA HIGIENE**
Piotr Socha
MAEVA YOUNG

Iraulta eta Zigorrek jakin dute Ondarraren mi-hirik gabe jaiotako bi ume daudela. Jakin-minak bultzatu ditu ikertu eta eskolarako lan bat egite-ra. Berehala jabetuko dira ematen duena baino korapilatsuagoa eta arriskutsuagoa dela gaia.

Tras la muerte de Luke, Hasley debe seguir con su vida y mirar hacia delante. Cuando su madre le dice que es hora de continuar y dejar el pasado atrás esas palabras se le clavan como puñales en el alma, pero no por ello son menos ciertas.

Desde que tengo uso de la razón, la gente siempre se nos ha quedado mirando, a mí familia y a mí. Mi padre dice que es porque somos "especiales". Nunca hay nadie que se parezca a nosotros en mis libros de historia del colegio.

Un divertido recorrido que nos descubre cómo ha cambiado la actitud de las personas respecto al aseo, el baño y la higiene a lo largo de los siglos.

Mayo 2022

Nº10

* Descarga GRATIS los dos primeros libros desde nuestra web: www.txanoyoscar.com

¿Todavía no conoces a Txano y Óscar?

¡Más de 700.000 descargas!

Disponibles en euskera y castellano.

Libros llenos de diversión, aventura y misterio.

NOBEDADEAK

liburuak

ITZALEN DISTIRA
Arrate Egaña
EREIN

TODO MODO
Leonardo Sciascia
EREIN-IGELA

Ipuinen protagonistek, harrapatua dauzkaten egoera tragikomikoetik abiatuta, aurre egin beharko diente obsesioari, ihes egiten dien denborari, heriotzari edota sakrifizioari. Arrotza zaiguna ulertzeko aukera emango digu Arrate Egañaren bilduma honek.

Lehen begiratuan, oso narrazio argia eta zuzenda: argumentuak bizi-bizi korritzen du, elkarrirezketak umore finez josita daude, karakterizazio eta deskribapenei ere ez zaie gatz eta piperrik falta.

EZ ERRAN INORI
Madi Ane Txoperena
ELKAR

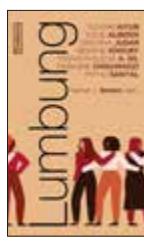
72 ORDU
Kepa Iribar
EREIN

Haurra zela sexu-abusu bat pairatu zuen Lidek, etxearen bertan, Donapaleun. Gertakaria memoriaren zoko batean erdi bantzuetan eduki du urtetan, baina gaztaroan, Baionan bizi dela, trumilka datoazio irudiak gogora.

2022ko irailaren 6a. Juan Sebastian Elkanok munduari bira eman ziola 500 urte betetzen diren eguna. Ospakizun handia antolatu da Getarian. Inoizko Lehorreratze jai bereziena izangona. Baina hilketatxu batek hankaz gora jarri du festa.

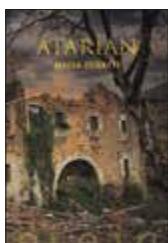
ESATEN EZ DEN GUZTIAN
Izaskun Etxeberria
PAMIOLA

LUMBUNG
Batzuk
TXALAPARTA

Dagoeneko filmetan eta liburuetan deskribatua izan den inguru-abarrean bizi edo bertatik pasatu diren protagonismo gabeko andre-gizon, haur eta helduen bizipenak jasotzen dira narrazio hauetan.

Zazpi herrialdetako zazpi idazlek ipuin bana idatzi dute auzolanaren inguruan, eta beste horrenbeste argitaletek argitaratu dute bilduma, zeinek bere hizkuntzan. Euskarazko jatorrizko ipuina Uxue Alberdik idatzi du.

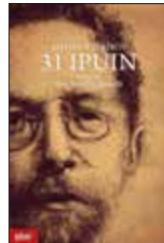
ATARIAN
Maixa Zugasti
EREIN

UR-MARKA VENEZIARI BURUZKO SAIAKERIA
Joseph Brodsky
KATAKRAK

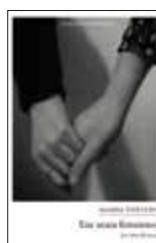
Bizitzaren amaieran, heriotza ate-joka sentitzean, izan garena azaleratuko da. Oinordekotza-arazoak, boterea, dirua...; izarpean, atarian egingo dute topo Juanek eta Leandrok, biek ala biek maitasunaren abaroa aurkitu nahian.

Oso lasai zegoen dena. Noizbehinka ontzi urri argiztatu gutxi batzuk igortzen ziren, ontziek beren helizekin asaldatzen zuten Cinzano neoi handi baten isla, ur azaleko olio geruza beltzean berriro finkatzen saiatzen zena.

31 IPUIN
Anton Txekhov
ELKAR

Errusiako bere garaiko gizartearen erretratu ezin finagoa egiteagatik nabarmendu zen Txekhov, baina nonahiko eta noiznahiko irakurleek topatzen dituzte haren orriean identifikatzeko moduko pertsonaiak, ezaugarriak, egoerak.

ENE ANAIA FEMENINOA
Marina Tsvetaievá
EREIN-IGELA

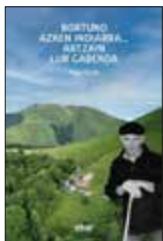
Marina Tsvetaievak sakon aztertzen du maitasun femeninoa, eta bereziki lotzen zaio elkar maite duten eta haur bat edukitzerik ez duten bi emakumeren kezkak definitzeari. Orrialde ahanztenak emakumeaz, gizonaz, amodiaoz eta bizitzaz.

COMER RICO Y SANO ES POSIBLE

Aprende a llevar un estilo de vida saludable con los nutricionistas de referencia.

DIANA PAIDÓS Zenith

BORTUKO AZKEN INDIARRA... ARTZAIN LUR GABEKOA
Ttale Ouret
ELKAR

Ttale Ouret baxenabartarrak ezohiko bizitza egindu du. Apaiz eskolak egin zituen arren, norabidea aldatu eta lurrik gabeko artzain egon da abantzu bizi osoan. Liburu hau autobiografiko bezain filosofikoa da.

MINA HARTZEKO ERE
Juan Luis Zabala
SUSA

Orain maitasunaren gozotik, orain oinazearen garratzetik, bata galduko edo bestea luzatuko den beldurrez, konformidadearen bila, ironiarengan argiz bildu ditu Juan Luis Zabalak poema liburu honetako aleak.

HOTZA BAZKATZEN
Izaskun Igoa
Jaimerena
BALEA ZURIA

Liburu honek DK V. Poesia Sarria eskuratu berri du. Lehiaketa hori 35 urtetik beherako gazteei zuzendua dago, eta dagoeneko hasi da egon-kortzen eta ahots berri eta interesgarriak ezaugertzen ematen. Ahots horietako bat da Izaskun Igoa Jaimerena nafarra.

GEPARDO JAPONIARRAK
Lizar Begoña
SUSA

Hitzen zoo libre bat dakar Lizar Begoñaren *Gepardo japoniarrak* poema liburuak. Logika egituratuak desafiatuz eta formaren aukerak zuztutuz, mundu garaikearen testurak bildu ditu, organikoenetik ukiezinenetara.

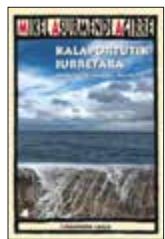
BERRIRO IGO NAUZU. HAMAIIKA ONCE POÉTICAS BREVES
Batzuk
BALEA ZURIA

Donostiarra Poesia eta pentsamendua jardunal-dietako manifestuak liburu batean bildu dituzte, euskaraz zein gaztelera. Testu horietan hainbat kezka eta gogoeta daude, unibertsalak zein gaurkoagoak, baina erdigune nagusi bat dute: poesia.

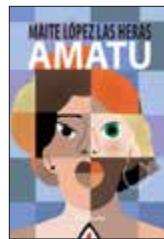
WALT WHITMAN. MUNDUKO POESIA KAIERAK
Walt Whitman
SUSA

Transzentalismoaren ordezkari petotzat jo ohi dute Walt Whitman: izadiaren eta gizakiaren batasuna, egunero gauza soilen jainkozkoatsuna, naturaren joria eta orobiltasuna, norbanakoentzako eta munduaren ontasuna...

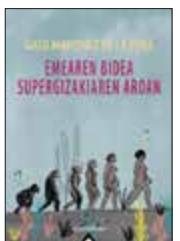
KALAPORTUTIK IURRETARA. JOSEBA SARRIONANDIA IRAKURRIZ
Mikel Asurmendi
PAMIELA

Habanako gaukariaren arrastoan ibili naiz iragan hiru urteotan, begiak sarri itzuliz, ezker-eskui arri, haren ele, ale, pieza edota teselen ariora. Idazlearen itzuleraren aiduru, haren literaturaren paisaia barrena, haren erbestearen azkeneko pasaia igurikatzu.

AMATU
Maite Lopez
Las Heras
ALBERDANIA

Amatasunak, orobat, badu gazitik eta gozotik. Topiko bien inguruko burutazioak jendartea amongan duen influentziaren kritikarekin nahasten dira. Horrez gain, liburu honek bi atal-letan banatzen du amagaiaren bizitza: amatu aurretek eta ondoren.

EMEAREN BIDEA SUPERGIZAKIAREN AROAN
Galo Martinez de la Pera
ALBERDANIA

Bide bat, komunitate ezezagun batera daraman bidea, dakar liburu honek. Emearren bidea da; supergizakiaren garaian herri ukatu eta gutxituei dagokien biziraupen eta askapen bidea, alegia.

FAXISMOAREN AURKA BORROKAM
Clara Zetkin
KATAKRAK

Zetkinek (1857-1933) argi ikusten zuen faxismoa etsai guztiz arriskutsua eta beldurgaria dela. "Gaur egun, burgesak munduan zehar hedatzen ari diren eraso orokorraren adierazpiderik indartsuena, trinkoena eta klasikoena da.

ARAKA DITZAGUN GURE BAZTERRAK
Euskal Herriko Bilgune Feminista / Emagin
SUSA

Hausnarketak, ekimenak eta proposamenak geure kokaleku zuritik eta mendebaldarretik harilkatu ohi ditugu. Botere-posizio hori birpentsatzea eta desplazatzeko ariketa kolektiboa egiten ari dira Euskal Herriko Bilgune Feminista eta Emagin.

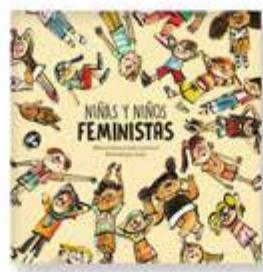
BESTALDEAN. EUSKAL IHESLARI POLITIKOEN BIZIPENAK
Ernesto Prats /
Jaione Dorai
TXALAPARTA

1960tik 2010era bitartean, 3.000 euskal herritar inguruk ihes egin zuten beren sorterritik. Liburu honek, zenbait iheslariren lekukotzaren bitartez, oraindik amaitu ez den deserriaren bidaiaren murgiltzeko tresna izan nahi du.

¿QUÉ ES SER FEMINISTA? ESTAS NIÑAS Y NIÑOS NOS AYUDAN A ENTENDERLO.

Niñas y niños feministas - Luis Amavisca, Blanca Lacasa y Gusti · 978-84-18599-80-4

ALLÍ NACIÓ SU AMISTAD. ES SU ROCA, LA ROCA DE MILA Y CARLOS.

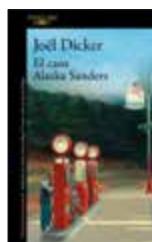
La roca de Mila y Carlos - Alessandro Montesinos · 978-84-18599-55-4

NOVEDADES

libros

EL ASESINO DEL ROMPECABEZAS
Nadine Matheson
CATEDRAL

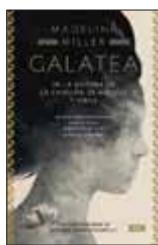
EL CASO ALASKA SANDERS
Joël Dicker
ALFAGUARA

Cuando una serie de cadáveres empiezan a aparecer a orillas del río Támesis, la inspectora Anjelica Henley teme que pueda ser obra de Peter Olivier, el famoso asesino del rompecabezas. Pero eso es imposible; fue ella misma quien le dio caza y logró meterlo entre rejas.

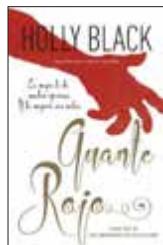
Un mensaje en el pantalón del cadáver de Alaska Sanders es la clave de la apasionante investigación que, once años después de poner entre rejas a sus presuntos culpables, vuelve a reunir al escritor Marcus Goldman y el sargento Perry Gahallowood.

ANIQUILACIÓN
Michel Houellebecq
ANAGRAMA

GALATEA
Madaline Miller
ALIANZA

GUANTE ROJO
Holly Black
UMBRIEL

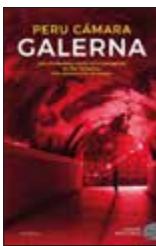
LA ESCUELA DE FREDDIE
Penelope Fitzgerald
IMPEDIMENTA

Una novela provocadora y apocalíptica que, como suele ser habitual en Houellebecq, deslumbrará o escandalizará. Lo que es seguro es que no dejará a nadie indiferente, porque el autor tiene la inusual virtud de sacudir conciencias.

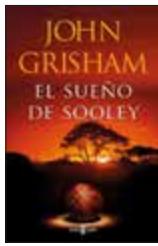
En la Antigua Grecia, Pigmalión, un talentoso escultor de mármol, ha sido bendecido por una diosa, que otorga el don de la vida a su obra maestra, la mujer más hermosa que jamás se haya visto en el lugar: Galatea.

Los engaños se complican y las apuestas suben en el segundo libro de la trilogía *Los obradores de maleficios*. Una mezcla elegante y sofisticada de fantasía urbana y novela negra.

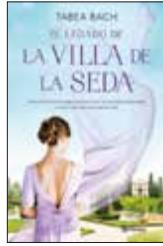
Es la década de 1960 y todos los teatros del West End de Londres se dirigen a Freddie Wentworth, la excéntrica propietaria de la Temple Stage School, en busca de los mejores niños actores de su escuela. De edad y origen desconocidos, Freddie es todo un enigma.

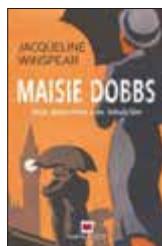
GALERNA
Peru Cámaras
DUOMO

EL SUEÑO DE SOOLEY
John Grisham
PLAZA&JANÉS

EL LEGADO DE LA VILLA DE LA SEDA
Tadea Bach
PLANETA

MAISIE DOBBS. UNA DETECTIVE CON INTUICIÓN
Jacqueline Winspear
MAEVA

Un joven y sagaz forense se enfrenta a la cara más siniestra de San Sebastián en una tormentosa noche de investigación y persecución sin tregua.

Samuel Sooleyman es un adolescente de Sudán del Sur con un gran amor por el baloncesto, un salto prodigioso y la velocidad del rayo. Un torneo de exhibición por Estados Unidos puede convertirse en su gran oportunidad.

Angela y Vittorio pasan por un momento mágico, tras los problemas y vicisitudes que tuvieron que superar en *El esplendor de la Villa de la Seda*.

No le pierdas la pista. Nunca has conocido a nadie como ella. Londres, 1929. Maisie Dobbs abre una oficina como flamante investigadora privada en el centro de Londres y se convierte en una de las primeras mujeres detective de la época.

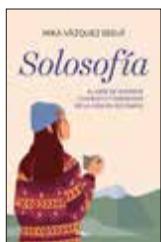
**Este verano,
¡Destroza este diario!**

Uno de los mayores éxitos editoriales de los últimos tiempos.

¡No te lo pierdas!

#DestrozarEsCrear

PAIDÓS
www.paidos.com

SOLOSOFÍA
Nika Vázquez Seguí
RBA

Destierra el tópico de que en soledad no se disfruta de la vida. Este libro te invita a tomar el control de tu destino sin hacerlo depender de nada más que no sean tus decisiones y elecciones. La clave es la solosofía, el arte de sentirte en plenitud en solitario.

EL CAMINO DEL FUEGO (PUERTO ESCONDIDO 2)
María Oruña
DESTINO

La inspectora Valentina Redondo y su compañero Oliver viajan a Escocia para visitar a la familia de este. Su padre, Arthur Gordon, está empeñado en recuperar parte del patrimonio y de la historia de sus antepasados y ha adquirido el castillo de Huntly.

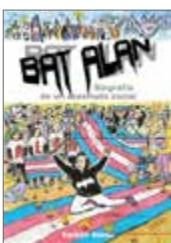
OBSCURITAS
David Lagercrantz
DESTINO

El primer caso de Rekke y Vargas. Verano de 2003. En Hässelby, a las afueras de Estocolmo, se halla el cuerpo sin vida de un árbitro de fútbol. Giuseppe Costa, padre de uno de los jugadores del último partido en el que ha participado, es arrestado por el crimen.

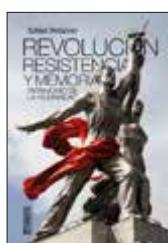
RECUERDOS E INVENCIONES DE MYRTLE BEACH
Gorka Calzada
ALBERDANIA

A sus treinta y dos años, Elías Ibarra todavía aspira a convertirse en escritor, y el proceso de búsqueda de una voz propia lo lleva a matricularse en un prestigioso taller literario en Nueva York.

BAT ALAN. RADIOGRAFÍA DE UN ASESINATO OFICIAL
Ramón Boldú
ASTIBERRI

Ramón Boldú cambia el foco para centrarse en la historia de Alan, un chico transgénero fan de Batman que, con 17 años de edad y tras sufrir serios problemas de bullying en la escuela, acabó suicidándose.

REVOLUCIÓN, RESISTENCIA Y MEMORIA
Xabier Peñalver
TXALAPARTA

De manera gráfica, sintética y accesible, este trabajo pionero nos acerca a lugares ocultos por los medios de comunicación y las guías de viajes al uso, lugares donde se forjaron, consolidaron o se apagaron los principales procesos transformadores y liberadores del siglo XX.

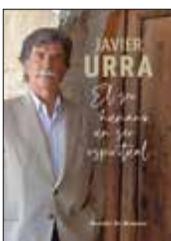
EL ÚLTIMO CÍRCULO DEL INFIERNO
Alberto Figueroa
ALBERDANIA

En 2013, la policía colombiana detiene por tráfico de armas a Marcos Orbea Ugarte, alias Txistu. Jefe histórico de ETA, había desaparecido treinta años atrás, y un grupo parapolicial se atribuyó su ejecución.

LEZO URREIZTIETA: GUADARI DE LA UTOPIA. ENTREVISTAS CON MARTÍN UGALDE
Josu Martínez
PAMIELA

Este singular vasco cuya vida parece sacada de una novela de aventuras, salvó la vida de cientos de personas arriesgando la suya, llevó a Bilbao armas para los combatientes antifranquistas y planeó invasiones, magnicidios e incluso una república vasca en una isla del Pacífico.

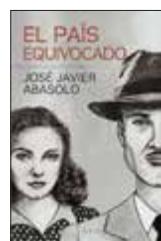
EL SER HUMANO, UN SER ESPIRITUAL
Javier Urra
DESCLEE DE BROUWER

Como psicólogo, Urra comparte experiencias de pacientes que le han mostrado que el ser humano no sufre, que el tiempo no todo lo cura, y que la mente humana escapa en alguna de sus dimensiones al método de estudio empleado.

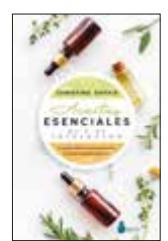
SECUENCIAS ANTIFRANQUISTAS. DE LAS TRECE ROSAS A LA MUERTE DEL DICTADOR (1939-1975)
Ramón Herrera Torres
PAMIELA

Una Historia del antifranquismo; también, un libro de cine, en su detallada filmografía, de ficción o documental, de aplicación en el ámbito de la educación y memorialista.

EL PAÍS EQUIVOCADO
José Javier Abasolo
EREIN

En *El país equivocado*, Javier Abasolo, con su habitual estilo elegante y descriptivo, y con un humor afilado nos sirve esta novela negra cocinada a fuego lento con un gran detective hecho a medida. El autor falleció poco después de su publicación.

ACEITES ESENCIALES. GUÍA DE INICIACIÓN
Christina Anthis
SIRIO

Un manual para empezar, desde cero, a usar los aceites más comunes de forma fácil y práctica. Descubre las muchas y variadas aplicaciones de los aceites esenciales: tratamientos naturales, aromaterapia, cosmética, limpieza...

GRANDES LECTURAS PARA DISFRUTAR ESTE VERANO

Las mejores historias en edición bolsillo, a partir de 8,95 €

A la venta el 29/06

NOBEDADEAK

musika

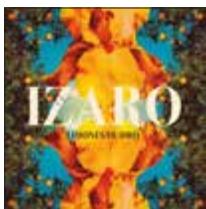
ITZALAK,
ARGIAK
Lamiak
GRAN SOL

CUANDO NO
SÉ QUIÉN SOY
Amaia
UNIVERSAL

Lamiaken bigarren diskoko dena dauka donostiar taldearen baieztapena izateko: abesti borbilak, melodiak zein distortsioa, produkzio ona...

Segundo álbum de Amaia. Una colección de canciones de amor, reproche, duda y nostalgia en las que la artista continúa buscándose a sí misma y donde los demás podemos encontrar su inconfundible personalidad.

LIMONES
DE ORO
Izaro
ALTAFONTE

NIÑA COYOTE
ETA CHICO
TORNADO VS
DON CONDOR
ETA NORA
ALACRAN
Niña Coyote eta
Chico Tornado
GRAN SOL

Una pequeña colección de cumpleaños. Trece canciones de la discografía de la artista, dos temas nuevos y una adaptación. Izaro canta acompañada de su gente favorita, cada canción un microclima.

Disko bikoitza. Lehenengoan, basamortuko rock pozoitsua potentzia handiko erritmo punk eta heavyekin. Bigarrean, aldi, surf erako cumbia bossa zipritzinekin, geldiro-geldiro dantzatzeko...

HORDAGO
Delirium Tremens
MAUKA

Mutrikuaren hirugarren estudio lan luzea taldearen itzulera da, hogeieta hamar urteko etenaldiaren ondoren. Zortzi kantu dakartzate. Iragana, bat-batean, orainaldia bilakatu da. Hordago!

COMING
HOME
Travellin' Brothers
GRAN SOL

El grupo de Leioa ha publicado su décimo disco tras casi veinte años de actividad en el mundo de la música. Como es habitual, inician su viaje en el blues para adentrarse sin complejos ni limitaciones en todas las músicas de raíz americana.

KRATER
Huts
HUTS
%10

ESPERANTZAN
Pantxo Carrere
BAGA BIGA
%10

Huts taldearen hirugarren disco kontrastez beterik dator, bertan taldeak rock-a ulertzeko ditu-en moduak definitu nahi izan ditu eta. Muga eta katerik gabe sortua: hardcore, punkrock, post-rock, metal zein stoner doinuen arteko ibilaldia.

Pantxo Carrere kantautorearen bakarkako bigarren disco da *Esperantz*. 73 urteko kantariak ahotsaren tonalitateari dagokionez ez du txintik galdu. Gaztetako ahots fin, dotore eta erakargarriarekin jarraitzen du kantatzen.

HOP (HACIA
OTRA PARTE)
La Pegatina
CALAVERITA
RECORDS

El nuevo álbum de La Pegatina cuenta con colaboraciones de artistas referentes y llega en una edición exclusiva a modo de maleta en caja momocubeta con efecto relieve que incluye el cd *HOP*, con librito pasaporte, mapa y etiquetas de viaje.

¡CANTA! 2
Darth Jennings
PARAMOUNT

Todos tus cantantes y bailarines favoritos de *¡Canta!* vuelven en el evento definitivo del año. El siempre optimista koala, Buster Moon, y su elenco sueñan con montar el espectáculo más deslumbrante.

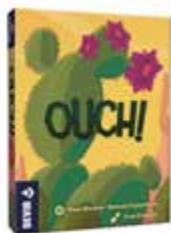
DESTINO

Las mejores
historias para
engancharles
a la lectura

Badatoz jolasak!

ekar

OUCH
DEVIR

Juego de cartas en el que los jugadores competirán por obtener el mayor número y más variado de flores de cactus, eso sí, evitando los afilados pinchos.

¡LOCO, LOCO, LOCO!
ASMODEE

Juego de cartas en el que sólo tienes que leer la regla escrita en la tarjeta que robas y hacer lo que está escrito en esta tarjeta, aunque no será tan sencillo como parece.

MENTE VACUNA
MERCURIO

Juego de mesa en el que pondrás a prueba tu capacidad para ser parte del rebaño. ¿Eso es bueno? ¿Es malo? Sea como sea, te lo pasaráis en grande.

RISKY MEMO. CUIDADO CON EL LOBO

LUDATTICA

Observa a los animales y recuerda su ubicación. Ahal denik eta bikote gehien topatu behar ditugu txartelen atzeladeara agerian utzi gabe.

RISKY MEMO. CUIDADO CON EL LOBO

LUDATTICA

MICRO MACRO CRIME CITY

29.95€

MICRO MACRO CRIME CITY FULL HOUSE

29.95€

PENTAGO

EL CINCO EN RAYA-DIGITAL

24.95€

BRAINS JARDÍN JAPONÉS

14.95€

BRAINS EL MAPA DEL TESORO

14.95€

MATCH MADNESS

24.95€

SOLO O EN COMPAÑÍA...

SD GAMES

/PLAYSDGAMES/
@PLAYSDGAMES
@PLAY_SD_GAMES
SDGAMES

ikasturte berriako PREST!

ETXETIK
EDO LIBURU-DENDAN
ESKURATU IKASTURTE
BERRIRAKO BEHAR DUZUN
GUTZIA.

TIENES DISPONIBLE TODO EL
MATERIAL PARA EL NUEVO CURSO
EN NUESTRAS LIBRERÍAS O, SI
LO PREFERES, TAMBIÉN
ON-LINE.